

140
/ 383 / 2

ISSN 0138 - 5072

სიმბოლო

1
1983

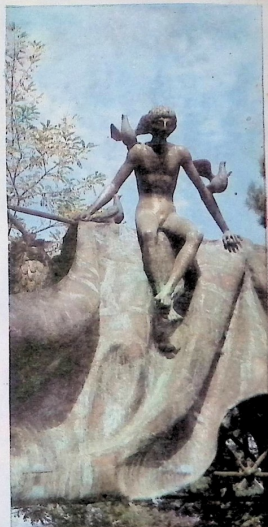

„მზიური“ ოცნება

აცხადდა ნანატრი
 თბილისელ ნორჩების —
 განახვანა კარიბჭე
 ქალაქმა ოცნების.
 რა კარგი დღე არი,
 რა შუქი ციური!
 ყაყაროს ცეცხლივით
 ბრიალებს „მზიური“,
 ხმიანებს „მზიური“
 ხეების ალყაში.
 წერიალა ჰანგები...
 ცეკვა და თამაში...
 აქ თვალიც ისვენებს
 და გულიც ისვენებს.
 ისმინე: რა ამოდ
 დღუნუნებს ის ვერე,
 აქამდე უჩინრად
 ეულად მდინარი,
 ამიერ — საჩინო,
 ამიერ — მდიდარი.
 მდიდარი — ბავშვების
 ხმებით და ღიმილით,
 მკერდს დაეკერება
 მზე, ოქროს ღილივით.
 ...ჰქუხს ტაში —
 მიობრძანდნენ

ძვირფასი სტუმრები,
 მოზარდთა სვე-ბედზე
 ნიადაგ მზრუნველნი;
 უფროვე გაბრწყინდნენ
 ხევიც და ბორცვიებიც,
 უფროვე გალალდა
 მიდამო ნორჩების.
 და... ვხედავ მომავალს:
 იზრდება, შენდება
 მზიანი „მზიური“,
 თბილისის მშვევება;
 სავენი ხალისით
 და ცოდნის მარაგით,
 სწავლობენ, შრომობენ
 მკვიდრნი ამ ქალაქის.
 იმ ცისფერ მყობადის
 რეკენ დღეს ზარები,
 იმ ნათელ აისთა
 განიხვანა კარები.
 ზეიმობს ოცნების
 ხატება „მზიური“.
 რა კარგი დარია,
 რა შუქი ციური!..

სიმონ შაჰაჩიანი

17.463

და გაჩნდა ჰიონეზუღი ქალაქი

ასობით ჰიონეზა და კომპაგზო-
ბელა მოიპარა თავი 1982 წლის
29 ოქტომბერს ბავშვთა კომპლექ-
სის „მზიურის“ პირველი რიგის გა-
სნაჲ. შეკრებილნი მკუხარე ტაშით
შეხვდნენ ქვირფას სტუმრებს, სკკ
ცენტრალური კომიტეტის გოლი-
ტირებს ვაჟს, სკკ ცენტრალუ-
რი კომიტეტის ვიზიანს კ. უ. ნირ-
ნენაშვილს და სკკ ცენტრალური კო-
მიტეტის პოლიტიკურებს ვაჟიგის
კანდიდატს, საქართველოს კო-
მპარტიის ცენტრალური კომიტეტის
პირველ ვიზიანს ე. ა. შუპარდიაშვილს,
საქართველოს კომპარტიის ცენტრ-
ალური კომიტეტის ბიუროს ვაჟი-
გას და ვაჟიგის კანდიდატებს.
ჰიონეზაგა პატაკი ჩაბარეს
სტუმრებს, გაუკეთეს წითელი შე-
ღისხვევაჲი.
ამხანაგაგა კ. უ. ნირნენაშვილს და
ე. ა. შუპარდიაშვილს გაჰგეს წითელი
ლუბნი.
ამოქმედდა „მზიურის“ პირველი
რიგი.

ბელა იწყებს ფარდით გამოცდით ღიაკარული სახარო.

შესაცვლილნი ბავშვებს სხანაგული ნარგომეზების გიტიანი ვაჟიგისაჲს.

1926 წლიდან

საქართველოს კავშირის და
კომპარტიის ცენტრალური
კომიტეტის რეკონსტრუქციის
კავშირებით

ჰიონეზი

I იანვარი 1983

ეს იყო შვიდიოღ წლის წინ. მწერალმა ნიოდრ დუმბაძემ გაზეთ „ლიტერატურულ საქართველოს“ ფურცლებზე გამოთქვა საქართველოს ბავშვებისათვის ქალაქის აშენების იდეა. რესპუბლიკის ფართო საზოგადოებრიობა ერთსულოვანი მოწოდებითა და მხარდაჭერით შეხვდა მას. კამათსა და აზრთა გაცვლა-გამოცვლის პროცესში გამოიკვეთა მომავალი ქალაქის დანიშნულება და ფუნქციები, შემდეგ გადაწყვეტილებაც იქნა მიღებული. ბავშვთა საოცნებო ქალაქის აშენების საქმეს სათავეში საქართველოს კომკავშირი ჩაუდგა და მისთვის ჩვეული მზაყოფნით, ენერგიითა და ენთუზიაზმით შეუდგა დსახელის განხორციელებას.

გასულ ვაზფხულზე ჩაეყარა „მზიურს“ საფუძველი და სულ რაღაც ექვსიოღ თვის შემდეგ, ოქტომბერში კი საზეიმოდ გაიხსნა მისი პირველი რიგი. ბავშვთა მრავალმონანმა ერთიმეორეა გაახალისა ჩამყურდობებული ვერცხე ხეობა, მერე და მერე ეს ერთიმეორე ზევით და ზევით გავრცელდება და მოკლე ხანში მთელ ხეობას მოედება ვიდრე ბეთანიის მონასტრამდე. და თუმცა ჭერ-ჭერობით მწყობრში ბავშვთა ამ გამაჯანსაღებელ-ღმრთაღმობითი კომპლექსის მცირედი ნაწილი ჩადგა, უკვე შეიძლება ითქვას, რომ „მზიური“ პიონერთა მრავალი თაობის აღდენილი ოცნებაა, სწორედ ის ქალა-

ქია, კარგების ქალაქი „მზიანეთის“ მშენებელ 50-იანი წლების პიონერებს რომ ესახებოდით სამომავლოდ, ის ქალაქია, რომელიც მთლიანად შეესატყვისება დიდებულ ჩანაფიქრს — „საქართველოს პიონერებს უნდა ჰქონდეთ თავიანთი პიონერული ქალაქი“.

„მზიურში“ მოსულთ ქალაქისკენ მიმავალ თეთრი ქვით მოკირწყვულ გზაბილიკებზე მოკალათებული არღეინი ჩააკლდება, ზოლო ქალაქის ზღურბლზე პირღმობიანი მასბინძოლი, ჭადოსნურ ფარდა-ხალისაზე ჩამოქდარი, მტრედებით მხარ-მკლავდახუნძლული ყმაწვილი ეგებება, ხელმარცხნივ კეთილ და თვინიერი პონიერ ამხედრებული ხალისიანი ბიჭი ელოდება ქალაქის სტუმრებს. მის აბავში ჩაწყობილი წიგნები, პალიტრა-ფუნჯები, ბურთი და პეპლის საკერი პიონერული ქალაქის ერთგვარი კრებითი სიმბოლოა და იმაზე მიანიშნებს, რომ „მზიური“ ჩაფიქრებულია, როგორც ბავშვთა აღმზრდობით-გამაჯანსაღებელი ახალი ტიპის მრავალფუნქციური კომპლექსი, რომლის დანიშნულებაა ესახებოს სულიერად და ფიზიკურად ჭრანსადი, პარამონიულად განვითარებული, შემოქმედებითად მოაზროვნე აღმადინის აღზრდას.

არტიტექტორების, მხატვრებისა და მშენებლების დაუღალავი გარჯის, დიდი რუდუნების, ფანტაზიისა და

სიყვარულის კვალი ატყვია აქაუროზას, უკვე ამუშავებულ ყველა ობიექტს — იმ ორიგინალურ ჩიტიბიან წყაროსაც, ზედ შესასვლელთან რომ მოწაწყარებს, ღორმუცელა კარლსონით დამშვენებულ კაფე „ცეროდენსაც“, საბავრო გზასაც, ფუნქცილიორსაც, ნაირ-ნაირ ატრაქციონებსაც. სიყვარულითა და ზრუნვით მოკიდებთან მშენებლები ბუნებასაც, მაქსიმალურად შენარჩუნებულა ხეები და ბუჩქნები, ხეობის მწვანე საფარი. ეჭვი არ არის, რომ ყველა, ვინც „მზიურის“ შემდგომ გაშენება-დამშვენებაში მიიღებს მონაწილეობას, კლავავც მხოლოდ სიყვარულით და ბავშვებზე ფიქრით გამთბარი გულით მოეკიდება ჩინებულად დაწყებულ დიდებულ საქმეს და წარმატებით დაავგირავინებს მას, ხოლო ამ საქმის მონაწილე მომავალშიც ბევრი იქნება — ამიტვე ქტორებს; მხატვრები, მშენებლები, კომკავშირული აქტივისტები, სტუდენტი ახალგაზრდობა, პროფტექნიკური სასწავლებლების მოსწავლეები. საქართველოს კომკავშირმა პიონერული ქალაქის პირველი რიგის მშენებლობა მისი საბირკვის გაჭრის დღესვე თავის დამკვირვებლობიტად გამოაცხადა და ამიტომაც გამოუჩნდა მშენებლებს ამდენი და მხმარე-ენტუზიატი, რომელთა მონღომება, გარჯა და ენერგია უთუოდ

აქანყნა დაიწყო

ა. ქაპიხა

მთხრობა

ოცდაოთხ ოქტომბერს, აჭანყების დაწყების დღეს, ვლადიმერ ილიას ძე დილიდანვე დღევადი. მართალია, იცოდა, რა ძალები იყო თავმოყრილი არსებული ხელი-სუფლების დასამბობად და რა მიმართულებით გაგზავნებოდნენ ისინი, მაგრამ მაინც არ შეეძლო მშვიდად ყოფილიყო. უნდოდა ყოველ წუთს სტოდნოდა, როგორ ვითარდებოდა მოვლენები, გაბედულად მოქმედებდნენ თუ არა ამხანაგები.

დილით მან რამდენჯერმე გაგზავნა ფოფანოვა* პარტიის ვიბორგის რაიკომში, თან სთხოვა, თვლი ეღვენებინა ყველაფერისათვის, რაც პეტროგრადის ქუჩებში ხდებოდა. რა ექნა მარგარიტა ვასილის ასულს? 24 ოქტომბერი სამუშაო დღე იყო. ჩვეულებრივად მუშაობდნენ დაწყებულიები, საწარმოები, მაღაზიები, საპარიკმახეროები, კინოთეატრები... უჩვეულო მხოლოდ ის იყო, რომ ტრამვაი წესირად არ დადიოდა, და კიდევ — ქუჩაში სამხედროები მომრავლებულყვენ. გაიგო ისიც, რომ ქალაქში ყველა ხიდი გასწლილი იყო და ქვეითად მოსიარულენი მენავეებს ორჩხომელებით გააღაპყვადთ ნევაზე. მაგრამ, ცხადია, ვერავის ჰკითხა, რა მიზნით და ვისი ბრძანებით გაიხსნა ხიდები.

შინ დაბრუნებულს ვლადიმერ ილიას ძე აღვხნებულ იდახვდა — ჩქარი ნაბიჯებით წინ და უკან დადიოდა დღრეფანში.

— რა ამბებია ქალაქში? რა ხდება? — ამ კითხვებით შეეგება იგი დიასახლისს.

მარგარიტა ვასილის ასულმაც უამბო, რაც თავისი თვალით ნახა.

— ნუ გამოიცილით ტანისამოსს, გეთაყვა, — სთხოვა ვლადიმერ ილიას ძემ. — რაიკომში წერილი უნდა წაილოთ.

ეს იყო პარტიის ცენტრალური კომიტეტის სახელზე დაწერილი წერილი, რომელიც ფოფანოვამ ვიბორგის

* მარგარიტა ვასილის ასული ფოფანოვა იყო ნადეჟდა კონსტანტინეს ასული კრუპსკაიას ნაცნობი ქალი, რომელთანაც ვ. ი. ლენინი თავს აჯანყებდა ოქტომბრის რევოლუციის წინა დღეებში.

* იანი რახია — შუაპარტიული მდივანი, იაკავევითში ყოფილი ღრის ვ. ი. ლენინის ერთ-ერთი მკაცვნიერ ცენტრალურ კომიტეტთან.

რაიკომში ამხანაგებს გადასცა. ისინი, ერეკობა, მამიჩე სმოლნის დაუკავშირდნენ, რადგან მალე ამცნეს: ცენტრალური კომიტეტი ვლადიმერ ილიას ძეს, მხრინდნენ ვაიმოსელის ნებას არ რთავსო.

— ნებას არ მრთავენ? — გაოცდა ლენინი. — ნეტავ რას შიშობენ ჩემთვის? აი, საოცარი ხალხი! არა, ამას ასე არ ჩემოვებ. სპირითა მათი დაუყოვნებლო გადარწმუნება.

ვლადიმერ ილიას ძემ იქვე სწრაფად დაწერა მოკლე, მაგრამ, ფოფანოვას აზრით, მკვებე წერილი, რადგან, როცა ეს წერილი რაიკომში მდივანს გადასცა, მალე იმ ოთახიდან, სადაც სხდომა მიმდინარეობდა, შეუფოთბული გამოვიდა ნადეჟდა კონსტანტინეს ასული.

— ძალიან ბრახობს ვლადიმერ ილიას ძე? — ჰკითხა მან მარგარიტა ვასილის ასულს.

— ძალიან.

— და მაინც, გადაეცით, რომ ჭერ კიდევ არ შეიძლება მისი გარეთ გამოსვლა. დაიცავით.

ფოფანოვამ ვლადიმერ ილიას ძეს ზუსტად გადასცა პასუხი და შეატყო, რომ ლენინი უკმაყოფილო დარჩა.

— ისევ უნდა წახვიდეთ მათთან, — სთხოვა ვლადიმერ ილიას ძემ. — მეტი დაიცვა არ შეიძლება — შესაძლოა, ყველაფერი წყალში ჩაიყაროს.

— კეთილი, წავალ, — დათანხმდა მარგარიტა ვასილის ასული, — ოღონდ ერთი პირობით: თუ სუფრასთან დაბრძანდებით და ისაძლებთ. რამდენი ვეცადე, გემრიელი გამოსულყო კერძები, აქვე კი გამოსაც არ უსინჯავთ...

— ჰო, კარგი, ვისაძლებ, მაგრამ თქვენ ერთხელ კიდევ აუცილებლად უნდა წახვიდეთ. ახლავე მიწვევრ წერილის ცენტრალურ კომიტეტს.

მარგარიტა ვასილის ასული საშხარეულოსკენ გაემართა სადილის გასაცემებლად, ვლადიმერ ილიას ძემ კი სწრაფად დაწერა:

„ამხანაგებო! ამ სტრეიონებს 24-ის საღამოს ვერ, მდგომარეობა უკიდურესად კრიტიკულია. ცხადზე უცხადესია, რომ ახლა, აჭანყების დაყოვნება, ტეშპირიტად, სიკვდილს უდრის“.

ვლადიმერ ილიას ძემ წერილი საშხარეულოში შეუტანა დიასახლისს და თან დააჩქარა:

— წაიღეთ და მალე დაბრუნდით. იცოდეთ, თუ თერთმეტ საათამდე არ მოხვალთ, უფლება მაქვს ჩემი შეხებულებისამებრ ვიმოქმედო.

ფოფანოვა წავიდა და დიდხანს არ დაბრუნებულა. მის ნაცვლად იანი რახია* დააყენა კარზე დთქმული ნიშნის მიხედვით. ვლადიმერ ილიას ძეს გაუსხარდა მისი სტუქობა, ვახშამზე მიიწვია და დაუწყო გამოკითხვა, რა ხდებოდა ქალაქის ცენტრში. მაგრამ რა შეეძლო ეამბნა რახიას? იგი ხომ სამხედრო-რევოლუციური კომიტეტის წევრი არ იყო. საქმის ყოველმხრივი ვითარება მარტოდენ რევოლუციის შტაბში — სმოლნში იცოდნენ.

რახიას სმოლნის ორი საშვები ჰქონდა, მაგრამ რო-

გორ გინდა ახლა იქამდე მიიღწიო? ტრამევი არ დადის, ფენით კი შორსაა, ათი ვერსი მაინც იქნება.

— არა უშავს, როგორმე მივალთ — დაამშვიდა რახია ვლადიმერ ილიას ძემ. ფოფანოვასთვის მან წერილი დატოვა და ჩაიკმას შეუღდა. შეუნიღბავად ვლადიმერ ილიას ძის გარეთ გასვლა საზიფათო იყო. მეტი რა გზა ჰქონდა — უნდა გაეკეთებინა პარკი, სათვალე, ყბა ცხვირსახოცი თუნდა აეხვია, თითქოს კბილი სტიკიოდა, და ძველი, დაჭმუჭნული კეპი დაეხურა.

— ძეპარა შენიღბვა, დროა გზას ვაგვეღვეთ, — თქვა ბოლოს ვლადიმერ ილიას ძემ. — სინათლე ჩააქრეთ.

რაზიამ ლამაზა ჩააქრო. ორივენი კიბეზე გავიდნენ და დაბლა დაეშენენ.

ქუჩები გაუცაკრიოლებული იყო. უკანასკნელი ტრამევი პარკში მიიჩქაროდა. ვლადიმერ ილიას ძე დაეწია მის და საფებურზე შეხტა, რაზიამ ძლივ მოასწრო, მიჰყოლოდა.

ვაგონში მგზავრები არ იყვნენ. ვლადიმერ ილიას ძე კონდუქტორ ქალს წინ დაუჯდა და ჰკითხა, სად მიდის ტრამევიო. ის კი სარკმლიდან შემწოთებული იყურებოდა სიბნელეში.

გაჩუმდით, უჩურჩულა რაზიამ. — თუ ამას თქვენი ხმა სადმე გაუგვხვია, გიცნობთ.

მაგრამ ვლადიმერ ილიას ძე არ ცხვრებოდა.

— პარკში მიდიხართ? — ჩაეძია კონდუქტორს.

— პარკში!

— რატომ?

— კი მაგრამ, შენ ვინა ხარ, რომ ყველაფერი გინდა იცოდე?

— მუშა.

— შენც მუშა ხარ რალა! „საით“, „რატომ“! ვერა გრძნობ, რა აშკარაა? ბურჟუეზის უნდა დაეარტყათ, აი, სად მივდივართ.

კონდუქტორი ქალის პასუხი ვლადიმერ ილიას ძეს ძალიან მოეწონა.

გრძელ, სწორ ქუჩაზე ძეხორციელი არ ჰქანებდა. კიშკრები ჩაეყვინათ, სმოლნამდე თითქოს არაფერი სასაშრობა არ ელოდათ. მაგრამ უცებ შესახვევიდან მათვე მომავალი ორი მხედარი გამოჩნდა და სმოლნისკენ მიმავლებს გვერდით ჩაუქოროლეს. ისინი საარტილერიო სასწავლებლის იუნკრები აღმოჩნდნენ.

— თქვენ სწრაფად წადით, — უთხრა რაზიამ ხმადაბლა ვლადიმერ ილიას ძეს, — მე კი მათ დავაყოფებ.

იუნკრები მართლაც მობრუნდნენ, რაზიას წამოეწვიენ და გააჩერეს:

— საშუები!

— რაო? რა საშუები? — თითქოს აზრზე არ არისო, მთვრალი კაცის ხმით შეესიტყვა რახია.

ვლადიმერ ილიას ძე კი ამასობაში უფრო და უფრო შორდებოდა მათ.

— ან საშუები, ან...

3. ი. ლენინი ატახადებს კალაუზლების გაღას.
შლას საბავოების ხელში. მხატვარი ვ. სეროვი.

იუნკერმა მითრახი მოუღერა.

— აბა, ჰე, დამკარი, დამკარი, თუკი ასეთი მარჯვე ხარ! — მთვრალის ხმით დამიძხა რაზიამ. მარჯვენა ხელი კიბეში ჩაიყო, სადაც რევოლვერი ელო, და ბარბაკით ვაგბიჯა ცხენისკენ.

დამფრთხალი ცხენი განზე გატტა.

— შეეში მავ ლოს! — თქვა ნირწამხლარამ მეორე მხედარამ.

— ეშმაკსაც წაულია ეგ ვილაკა! წაედიო!

იუნკერმა მითრახი ჰაერში გააშხულია, ცხენი მიაბრუნა და ჰენებით მიჰყვა თავის ამხანაგს ლიტენის პრისბეტისკენ.

და აი, დამთავრდა ქუჩა და სმოლნის გრძელი შენობაც გამოჩნდა. ყოფილი კეთილშობილ ქალთა ინსტიტუტის ყველა ფანჯარა განჩახებული იყო. ხეებქვეშ ჯავშონსები მოჩანდა, აქა-იქ კოკონები ენთო. მასასადამე, რევოლუციის შტაბი მოქმედებდა!

ცენტრალურ შესასვლელთან სრულიად რუსეთის საბჭოების მეორე ყრილობაზე შორეული ვუბერნიებიდან ჩამოსული დედეგატები შეჯგუფდულოყვნენ. თურმე სამანდატო კომისიაში მოკალათებულ მენშევიკებს ყრილობის დაწყებამდე ერთი საათით ადრე საშვის ფერე შეეცვლათ, თავიანთი მოზრებებისთვის თეთრის მაგერად წითელი საშვი მიეცათ და თან მკაცრად გაუფრ-

პარკრუნი:

„აიონარაპი-საშობლოს“

აიონარული შრომითი სახეობის ხუთწლიანი მოწინავენი

სიტყვა საშობელ იქცა

სკკ ცუის 1982 წლის მაისის პლენუმმა სასურსათო პროგრამის წარმატებით განხორციელება უპირველეს ამოცანად დასახა. ყველა ხელნაწერულ მშრომელს, დიდსა და პატარას, კარგად აქვს შეგნებული, რომ პირნათლად უნდა მოვიხადოთ ვალი ქვეყნის, ქალაქის, სოფლის, ოჯახის წინაშე — ვაწარმოოთ მეტი და უკეთესი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტები.

მაისშივე ახალშენის დ. გურამიშვილის სახელობის საშუალო სკოლის მოსწავლეებმა ახალი ვალდებულებები იკისრეს.

კალ-ლონს პრ იურაზაან გომო-გიჰაგი, რათა ლოკაის სალ-გომოი ათვალთაის სანიშუოო რსარიგი და სისუთსაჰე იაოს.

— ჩვენი, პრაქტიკული წვლილი შევიტანოთ პარტიის მიერ დასახული სასურსათო პროგრამის განხორციელებაში! — აი, ასეთი იყო ერთსულოვანი გადაწყვეტილება, რომელიც იკისრა თითოეულმა მოსწავლემ, კლასმა, რაზმმა.

საუკეთესოთა შორის აღმოჩნდა მეთექვსმეტი კომკავშირელი ირმა თაყარაშვილაძე. წარჩინებულ სწავლას იგი წარმატებით უთავსებს სანაქებო შრომას. მისი ინიციატივით კლასმა იკისრა გამოეზარდა და სა-

ხელმწიფოსათვის ჩაებარებინა 5 ლორი. ასეც მოხდა, კლასმა პირნათლად შეასრულა ვალდებულება და სახელმწიფოს 700 კგ ლორის ხორცი მიჰყიდა.

საინტერესოა ინიციატივის ავტორები არიან ოქტომბრელები, შარშანდელი ზაფხულის პერიოდში მათ თავთავიანთ ოჯახებში გამოზარდეს და სკოლის ფერამში მოიყვანეს თითო წოწილა, რომელთაც არც ახლა აკლებენ პატრონობასა და ზრუნვას.

თხილებინათ გუშაგები, დღეუბატები მხოლოდ ახალ საშვებით შეუღებით. შესასვლელთან თევზოყრლინი ხაჰურობდენენ. ილანძღობოდენენ.

ვიღაც მუშა თავის თერა სავსე ცხვირწინ უქნევდა გუშავს:

— როგორ თუ არ შემისვებთ... დღეუბატს აკავებთ?.. იგი მკერდით მიაწევა დაბნეულ გუშავებს. მას გვერდით მდგომებმაჰე აუბეს მხარა.

— რა უმსგავსეობაა! თვითონვე აურ-დაურევენ, მერე კი არ უშვებენ. აბა, განი!

და ხალხი შენობის ეესტიბულში შეიჭრა, თან ვლადიმერ ილიას ძეც გაიყოლა.

კიბეზე რომ აღიოდა, ლენინი იცინოდა:

— ჩვენებს ვინ დაუდგება წინ!

ვლადიმერ ილიას ძე მესამე სართულზე ავიდა და სამხედრო-რეველუციური კომიტეტის ოთახში შევიდა. ამხანაგებმა მაშინვე მოახსენეს, თუ როგორ მოქმედებდნენ რეველუციური რაზმები შემუშავებული გეგმის შესაბამისად.

იმ დამეს წითელმა გვარდიამ ხელთ იგდო ქალაქის უნიშვნელოვანესი პუნქტები: ვაგზლები, ბანკები, ტელეფონისა და ტელეგრაფის სადგურები. სმოლნში მკავშირეებს წამდაუწყემ მოჰქონდათ სასიხარულო ცნობები ზიდების დაკავების, ნევაზე მიმოსვლის მოწყობის, გეგმის, დროებითი მთავრობის უკანასკნელი თავშესაფრის — ზამთრის სასახლისაკენ წარმატებით წინ წაწევის შესახებ.

მერვეკლასელებმა სიმინდი დათესეს, გულიანად მოუარეს და კარგი მოსავალიც მოიწიეს. მათ ტოლი არ დაუღეს მეთევქლასელებმა, რომლებმაც სკოლაში მეზოცერების პატარა ფერმა მოაწყვეს. მართალია, ჯერ მხოლოდ 22 ბოცვერი ჰყავთ, მაგრამ როგორც ცნობილია, ბოცვერი ძალზე მალე მრავლდება და ახლა კომკავშირელები იმაზე ზრუნავენ, რომ სადგომები გაუფართონ მათ.

სკოლის პიონერებმა და კომკავშირელებმა იციან, რა დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ამეპად კამბანიას, რომელიც ქართული ჩაის პრესტიჟის აღდგენისათვის გაიშალა. ისინი

2100 კგ ანწლის ნაყოფი, 300 კგ მსხალი და 300 კგ ხურმა-

მოზარდთა შრომითი წვლილი აშკარად გამოჩნდა. ყველაფერს დაეცხო წითელყელსახვევიანი გოგობი-ტების თუ კომკავშირელების მზრუნველი და გამრჯე ხელი.

სასურსათო პროგრამის განხორციელებაში მოსწავლეთა მონაწილეობა დიდად სასარგებლო საქმეა. შრომითი ჩვევების გამომუშავებასთან ერთად, საკუთარი ოფლითა და გარჯით მოწვეული მოსავალი უდიდეს მორალურ სიხარულს ანიჭებს მათ. მოზარდებს შეგნებული აქვთ, რომ ეს სახელმწიფოებრივი საქმეც

წალში ბიბიშტა პარბალ ბათონილი და ხარეველიანისა. პან ზაჟაჟილი სიმილის ანა.

ამ საქმეშიც მხარში ამოუდგნენ უფროსებს.

შარშან, 1982 წელს ჩვენმა მოსწავლეებმა სახელმწიფოს უკვე მიაციდეს 237 კგ ღორის ხორცი, 100 კგ მწვანილი, 230 კგ კარტოფილი, 100 კგ პამიდორი, 1300 კგ ეკალა,

არის. ამით ახალგაზრდები კიდევ ერთხელ უმტკიცებენ თავის ერთგულებას სახელმწიფოს და მის ლენინურ კომუნისტურ პარტიას.

- 2. ბირძი, სკოლის კომკავშირის კომიტეტის მდივანი,
- 8. ბირძი, რაწველის სახელოსთავმდომარე.

*ზარბუნელი
ბეჭეული*

ენაპი ნიქარაძე

საქართველოს კომკავშირის პრემიის
ლაურეატი.

**კიდევაც დაიზრდებიან
ალგეთს ლეკვები**

მგლისანი,

ეს არის, ჩემო ქვეყანავ, შენი პირველი მიზანი. შენი პირველი იმედი, შენი პირველი ოცნება. გზას გაუწათებთ მარადის სიკეთის დიდი მოძღვრება. არა, არც ერთი მათგანი არ გიღალატებს აროდეს, რომ შენდებოდე, ჰყვოდე, შენდებოდე და ხარობდე. იამაყებენ ანაყოს და ნარსულის დიდი ძეგლებით, თვით გახდებიან ხურონიც, მეზურენიც,

მასწავლებლებიც.

მთელ დედამიწას მოჰყვენენ ახალ ლექსებს და ნახატებს და შენ იქნები ყოველთვის მათი პირველი სახატე. არც ვაჟაკობა ექნებათ, არც ჭკუა სხვაზე ნაკლები, არ მოგვეშლება, მამულო, ტკბილი ჭრიალი აკვნების. რომ არასოდეს გამრუდდეს კიდე ფიქრი და მიზანი, — შენვევაც დაიზრდებიან ალგეთს ლეკვები მგლისანი.

დრუბელის მომუშაურება

აპაქი მენაძე

მხატვარი ზ. შორჩიძე

მ ო თ ხ რ ა ა

კუხიანი მთის ზურგზე ქულა ღრუბელი თეთრი ვარდისფერად აბოვიდა და ცა ნახი ღმირით შიამკო.

— აქაურ ცახე თითქოს ღრუბელიც უფრო ლამაზია! — შენიშნა ლიამ.

— აქ ხომ ჰაერი უფრო სუფთა და გამჭვირაველია. — გაბასტა ლო. — ამოცანას გეტყვი, გინდა? ლიამ უხმოდ დაუქნია თავი.

— მზეზე ძლიერი, ქარზე სუსტი, ფეხი არა აქვს და დადის, თვალები არა აქვს და ტირის. ლია დაფიქრდა, მხრები აიწურა და თავი გადააქნია.

— რაც ამ წუთას დაინახე, ქალაქელი, ისაა — ღრუბელი. მართო ღრუბელი ახერხებს მზეზე ჩადრივით აფარებას, ქარი კი თავის ნება-სურვილზე დაფარვატებს ღრუბელს. ღრუბელი მუდამ უფებოდ დიდის, თვალებში არა აქვს და ცრემლებს კი აღვარღვარებს.

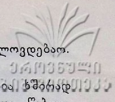
— ვაიმე, უცებ როგორ ვერ მივხვდი?
 — აბა, ეს თუ იცი — მტკლით ქაშს, ზურგით ცრუსკი ლია ისევ დაფიქრდა.
 — ვერა, ვერ გამოვიცანი, თითხა ვაკვავე.
 — ეს შენთვის მართლაც ძნელი მისახვედრია. ალბათ ხელში არც არასოდეს გპყვრია, იქნება არც უნახავს. შალაშინია.
 — შალაშინი ნამდვილად არასოდეს მპყვრია ხელში, უპ, რა სიშინლად დაცხა!
 — მზე ასე რომ დააპყვრს, ჩვენში ამპობენ მსუქანი სიცხეოა.
 — ქული მინც არ დამეხია, ან გზისთვის გავეთაზგულეხია, ნაპოლეონის ქუდს გავიყვებდი. მზემ დაკვრა იცის, ზღვაზე ერთ ქალს დაპყრა და იქვე გააცხებია სული. შენ მზის სულ არ გემინია, თავშიშველი რომ დადიხარ?
 — მზე ღედაა ჩემი, მთვარე — მამა ჩემი, წყრილ-წყრილი ვარსკვლავები — და-მანია ჩემი. შენთვის კი ასეთ თაკაა მზეში დიდხანს სიარული მართლაც ძნელი იქნება.

— დაებრუნდეთ?
 — არა, ახლაც გავიჩენ ქუდს.
 ლო ღელისკენ დაეშვა, ბეჭობზე ამოსული ფართოდოლიანი ორი ჯორისტრეფა მოვლოჯა, დაეცა, ფიხის წყირებით შეეკრა და ნაპოლეონის ქუდს დაამსგავა.
 — აბა, ინებეთ, ქალბატონო! — რევერანსით მიაროვა. — თქვენი მაღალკეთილშობილების ხათრით მეც დაიხიურავ, თუ ნებას მომცემთ.
 — ეს რა, ბუერას ფოთილია?
 — ჩვერ ჯორისტრეფას ვეძახით. აქ ყველა ღელის პირზე იზრდება.

ერთ ქულა ღრუბელს ქარაიანივით ცხრა ამოჰყვა. ცის კაბადონი ქულა ღრუბლებით აუვსო. თითქოს ცაში ვიღაც აგებდა და თითონევი ამსხვრევედა ზღაპრულ კომუკებს. შავლაქებშერეული ამოთეთრი ღრუბლები წამდაუწემ იცვლებოდა და მათ იერში რა არ ჩნდებოდა — კუხიანი აქლემი, კბილედაკრევილი მგელი, ტანწირწირა ქალი, თეთრწერა ბერიცაყი, ბეჭირ სხვა რამ.
 — ხომ არ გავიწვიმიდებ? — დანტერესდა ლია.
 — საავდრო პირი არ უქანდა ცას წუხელ, არც ეს ქულა ღრუბლებია საავდრო. თანაც ვაწვიმება, ჩუშმა, კბენია სიხვემ იცის. ახლა მზე ერთობ მცუნვარავა, მავრამ არ იკბინება.

ლიამ ჭიამაია დაიჭირა და ხელისგულზე დაისვა.
 — ფრინდო, ჭიამაია, ფრინდი, ჭიამაია მომიტანე აშხავი, საქ როგორი დარია!
 ამის თქმა და ჭიამაიას გაფრენა ერთი იყო.
 — ნეტაე ჭიამაიებმა მართლა თუ იცანს, სად როგორი დარია?

— ალბათ მოვა დრო, მავ საიდუმლოსაც გავიგებთ. ამბობენ, ხეებმა წუხილი და სიხარულიც იციანო. თურქი, როტს რომ მოჭირი, სტკივა, მაგრამ ამას ვერ გავი-

გებთ, იმიტომ, რომ არ გვესმის, რასაც მცენარეები ლაპარაკობენ. დიდილი?

— ამდენი ჩემ სიტყვებში არ მივლა. მეჩვენება, სიარულით ფეხები გამოცედა და დავპატარავდი-მეთქი.

— მე კი მეჩვენება, რომ, პირიქით, გაიზარდე... ყოველნაირად.

— ასეა თუ ისე, ფეხები მწყდება, მუხლები თითქოს ბამბის გამოხდა, წამდაუწუმ მეცეცება. შენ სულ არ დადილი?

— მე არც სიარული მდლის, არც სირბილი, თუ საპირთ გახდა, შენც აფიცილებ და ისე ვივლი. მოგვიფიცილებოდა კიდევ.

— მე რაც კენათ? ზომ დავთქვით, საგზალს ნუ-რაფერს ვივლებთ, ერთ დღეს მშვიდრება ვაეცლოთ, როგორც წინათ მარხულობდნენ ხოლმე. შენ ისიც კი თქვი, ეს ძლიან მარგებელიაო. რატომ გამახსენე? სულაც არ მინდა ახლა მე საქმელზე ფიქრი.

— სხვათა შორის, აი, იმ ფერდობზე მინდვრის მარწყვი იცის უბოძად. შორიდან რომ შეხედავ, ფართოდ გაფიცილი უზარმაზარი წითელი ხალისი გეგონება. თუ გინდა, ავიდეთ.

— მერე, მარწყვისთვის აქ რძე სად ვიშოვოთ?

— რომ რად უნდა მარწყვის, ვოთ?

— აბა, რა! ეგება უხსენებელმა გადაუარა და დაყრწყვა? ხომ მოვიწამლები მაშინვე?

— მე აქ ყოველთვის ურქოდ ვვამ მარწყვს, ერთხელაც არ უწყენია.

— მე ვიცო, რომ მარწყვის ჭკმა ურქოდ საშინოა, მით უმეტეს, მინდვრის მარწყვის.

— მაშინ მაყვლით ჩავიტკბარუნთ პირი. მარწყვის ხსლოს მაყვლიც მეგულება.

— მაყვალს ჭიანჭველა რომ შეეყოლო, ვინ მოშველს? მერე ჭიანჭველა თურმე მუცელში ცოფიანით დარბის და გზას რომ ვერ პოულობს, მწარედ იტბინება. აღმაინს ისე აჯივლ-აწივლებს, კარგში თითი რომ მოუყვება. არ მინდა მე არც მარწყვი, არც მაყვალი.

— ეჰ, ლია, ლია! ვინ მოთვლის, აქ მარტო მაყვალზე რამდენჯერ გადაესულვარ, ჭიანჭველა ერთხელაც არ ჩამოყვებოდა. ყველაფრის თუ ასე შეგვეშინდა, პირი ვერასოდეს გავივსებოდა და ეგ არის.

ტყისავე მამავალ ბილიკს დადაგენე.

— ლო, აქ ზღმარტლი და შინდა თუ იცის?

— რამდენიც გნებავს.

— ჯერ არ იქნება მწიფე?

— აქ გვიან მწიფდება ზღმარტლიც და შინდიც. ზღმარტლი თითქოს დადებამდე მკვებია. მერე, იცი-ციხლუ, ჩაყურდება. შინდის ამბავი კი შენც გეჩვენა წავითხული. აი, ის — დათვა ვახუზულზე პირველად აყვავებული შინდი რომ იხილა და მის ქვეშ წამოწყა, რაკი პირველ აყვავდა, სხვა ხილზე ადრე დამწიფდება და პირს ჩავიტკბარუნებო. სასტიკად კი მოტყუვდა, რადგან შინდი ყველა ხილზე გვიან დამწიფდა. შინდი ყვავილობით გვატყობინებს, ზამთარი იწურებაო, და შინ-

დივე დამწიფებით გვიანშენებს, ზამთარი ახლოვდებაო.

შენ წაბლი თუ გინახავს?

— წაბლი ეს არ უნახავს! ბაბილინა ბებია! ზამთარში ვიყავი. მე ძალიან მიყვარს მოხარული წაბლი, ფეცილივით დნება პირში.

— მე გეითხები, წაბლის ხე თუ გინახავს-მეთქი?

— ხე არა.

— შარშან შენი პატარა ქალაქილი მამიდაშვილი წამოვიყვანე ტყეში და, წაბლი რომ დინახა, წამოიძახა: ეს რა უცნაურობაა, შეხედე, ხეს რამდენი პაწაწა მწვანე ზოარბუნა ჰყვიაო. წაბლის ბუდეში ეგონა ზოარბო. კაცმა რომ თქვას, წაბლის ბუდე ზოარბს კი ჰყავს. შემოდგომაზე რომ შეხედავ წაბლის ხეს, ზედ თითქოს მართლა ზს ათასი პატარა ზოარბუნა. ზოგ ზოარბუნას პირი დაულია და გამოყოფილ ენასავით ყავისფერი წაბლი უჩანს. აქაურ ტყეებში ბევრია წაბლი, წიფელიც ბევრია. წიფიბო ვაქვია?

— ბაზარში მინახავს ხოლმე, მაგრამ დედას არასდროს უყვია.

— მზესუმზირას ჯობია. ოღონდ ყვითელ ქერქს რომ შემოაფიქვნი, მითითრი გულს ქერქლოვანი, თხელი კანი აკრავს, ის კანია ძნელი გასაცლელი. არადა, გული კარგია შესაქმელად... აღბათ დედაშენი წიფიბოს იმიტომ არ ყიდულობს, შვილი არ გამოიწვალდესო.

— აწი უმჯველად ვაყიდივინებ, ერთხელ მაინც ხომ უნდა გავუსინჯო გემო.

აი, ორი რცხილა ერთმანეთს ჩახვევია, მარტო ტრტე-ბით კი არა, ძირითვე, თითქმის ერთ ხედ ქვეყლა. ლეომ გადახლოვანი ხეებისათვის ლაის ყურადღება მოაქვინა და დასძინა:

— ასევე დაბერდება. თუ ერთი გახმა, მეორეს ის გამხმარი ხე მაინც ვერ მოშორდება. აქ როცა ვინმე იარევის, უქვევლად ამბობს: შეაბერდით ერთმანეთს აწ და მარადის, უქუნითი უქუნისამდე. პირველად ვინ თქვა, აღარავის ახსოვს, ასე კი დასჩემდა ყველას. ჩვენც უნდა დავლოცოთ ეს წყვილი, ლია!

— შეაბერდით ერთმანეთს აწ და მარადის, უქუნითი უქუნისამდე! — ერთბოლოდა, წაღრებობთ წარნოსთქვა გოგო-ბავშვს. ბოლოს რატომღაც ერთმანეთს შეხედეს და... ორივეს ჩუმი სიცილი აუტყვდა.

მუქ-მწვანედ ჩაბნელებულ ხშირ ტყეში შერგეს თავი. აქ ნაძვც იყო, მწიფეც; ცაცხვც; აქა-იქ რცხილაც ვრია. ამ უზრანმა თავისებური სივრცით, სიმუხლოვით და ფისის სააო სურნელმა შემოაგებათ. თაკარა შინდან მოსულეებმა ეს უმალვე იგრანეს, თითქოს უხილავ მდინარეში იყურებოდნენ.

აი, ერთი ცაცხვიც რცხილად გაზრდილა, მის მეზობლად მდგარი ტანმოლტილი ნაძვი წაქცეულა, ზუსტად ცაცხვის იმ რცხის შუა გადაწოლილა და არის თავისთვის.

— ხედავ, ჯერ არ გამხმარა ნაძვი, თუმცა წაქცევის ფესვების ნაწილი ზევით ამოუყარა. ძირამოგულჯილი ხე

ერთხანს ფსევდებზე ამოყოლილი მიწითაც ახერხებს სიცოცხლს.

წითლის მსხვილ ტოტზე კუდბუთქუნა პატარა ციყვმა გადაიბრინა, შემობრუნდა და ტუნების უხმო ცმაკუნით მიაშტერდა ადამიანებს. მალე იქვე მეორე ციყვიც დაინახეს, უფრო მობრდილი.

— აგერ, ციყვები! — წაფითახა ლიამ.

— ჰო, ციყვები ამ ტყეში არხეინად ცხოვრობენ, თხილს ბლამად შოულობენ, წყინიზო და სოკოც ბევრია.

— ციყვი სოკოსაც ქამს?

— მაშ, იცის რომელი სოკო იჭებება და რომელი არა... წამთრისთვისაც იმარაგებს, სულ თხილი და წყინიზო რომ არ ქამოს. კბილით ხერტებს და ტოტებზე ჰკიდებს ვასანბნად. ციყვები გირჩენსაც ინახებენ საჭეჭლად. თურმე გირჩის ვასანუფთავებლად თავისებური დაზვაც კი აქვთ მოწყობილი. ჩიდებენ გირჩს შიგ და აგუნდავებენ მინამ, სანამ უფარავს ჩენჩო არ შემოეცლება.

ტყეში თითო-ორიოა მზის სხივები ატანდა, ისიც ირიბად დაშვებული. გვეგონებოდათ, ფოთლებზე დაცემული მზე მეწამული შემსასვით ტყდება და თასს პატარა-პატარა სხივი დალუწილ-დამსხვრეული ისე იბნევა, მიწამდე ვერც აღწევს, ხის ტოტებზე მტკვრივით წყებაო. უღრანი ტყის გარინდებული სიჩუმე თითქოს ფოთლებიდან ჩამოპარულ მზის სხივებში ჭყუშპალაობდა.

— დედა ჩემო, სად შემოვდივით? ამ ტყეში, მაგონი, მესუსაც ვეზინია ჩამოხედვად! — შემცბარი შეჩერდა ლია.

— ნუ გეზინია, უფრო ღრმად იღარ შევალთ. აქამდე იმტომ შემოვიყვანე, რომ უღრანი ტყე გინახა, სასულტ, კამარად! ახლა შეგვიძლია უკანაც დავიხიოთ და ტყის პირას დავისვენოთ კიდევ.

ასეც მოიქცნენ.

ლია წითლის მსხვილ ფესვზე ჩამოჯდა. ხეს ბეჭებით მიეყრდნო, თვალები დახუჭა, გაირინდა და... უმაღვე იღმა წაართვა თავი, ფესვიდან ნება-ნება ჩამოცურებული გუნებოიარა მიწვა ნემშომპალიან მიწაზე.

ლურს რატომღაც ვაეღობი, იქვე, მახლობლად, შიშველ ლოლზე ჩამოჯდა და გოგონას თვალდაუხამხამებლად მიაშტერდა.

„ასე დილაადრიან ალბათ არც არასდროს ამდგარა ლოგინიდან და... უჩვეულო გზით დალილ-დაქანცულმა ვერც გაიგო, რა უცებ მოწყვიტა ძილმა კისერი. არ გავადიებებ, სანამ თვითონ არ მოვიგუნებებს თვალის გახალას. ასე გემპრიელად იქნებ არც არასდროს სინებოდა. დაილამ ტკბილი ძილი იცის.“ — გაიფიქრა ბიჭმა. — ნეტავ ესინებრება რამე? აი, სიზმრის წყაიბთვა პირისახეზე რომ შეიძლებაოდეს... ჰო, ჩემით არ გავადიებებ, ხელი რომ ახვალო ამ ყურში ჩაეძახო, ვითუ შეშინდეს. ჯობია თავისით გაიღვიძოს.“

ლურს თვითონაც ეინებდა, მაგრამ ამის უფლებას თავს არ აძლევს, უცებ გაეფიქრებულმა ლიამ მძინარე რომ დაინახოს, იქნებ ამისაც შეშინდეს, ანდა —ბუჩო რომ

დააჯდეს, ან ქიანქველა შეაციოდეს, ხომ უნდა მოეუტყარი, ნადარკვად რომ არ გაიღვიძოსო. ისიც იფარულა, ვითუ ჰრღებებანგა უსუნებელა გამოქტრეს საოდნან-განს და... ბიჭი გოგონას მშვიდ ძილს დარჯულ დაუდგა. მასაცუთრებულ პასუხისმგებლობა იგრძნო ახლა. ფხიზლად უთვალთვალედა.

ლიას სიც წყნარად ექნა, თითქოს არც სუნთქავსო. ტელევიზორში ნანახი მზეთუნახავი მოაგონა. წიგნზე-შიც ხომ ასეთ წარბებედავადკლმულ, მაღალშუბლა გოგონებს ხატებენ ხოლმე. ახლა ლიაც თითქოს მზეთუნახავი იყო, ტყეში მძინარე მზეთუნახავი.

ლურს არც ისე დიდ ხანს მოუხდა ლოდინი. ლიამ ან ტყის სივრილე იგრძნო ან სიზმარში რაიმე შეაჭროთ, დაფიქრობა-გაოცებულმა დააჟიქცა ცისფერი თვალები:

— ვიამე, სადა ვარ?

— აბა, ვადარევა არ იყოს! — მიაშუბლა სიტყვა ლიამ, — იქა ხარ, სადაც დამძინე.

— ვიამე, შიშველ მიწაზე ვიძინებ? — წამოხტა დასიკაბა დაღვივობა. — უქმური რომ ამყვეს!..

— ჩვენმა მიწამ უქმური არ იცისო, ლონგო ამბობს. მე რანდენჯერ ვწოლილვარ და არაფერი.

— შენ კი... დედავ ჩემო, როგორ ვერ გავიცი? დიდახანს ტყეშია?

— არც ისე. ალბათ, ნახევარ საათს.

— და შენც სულ აქ იყავი?

— თვალთ არ მომიშორებოდა. არაფერი გვისიზმრა?

— მესიზმრა? კი, კი, მესიზმრა... მაგონი, მიყოლებით ცნრა სიზმარი ვნახე და მხოლოდ ერთი დამამახსოვრდა. იქნებ, შენი არ იყოს, რასაც ფხიზრობი ვფიქრობდი, ძილ-შიც ჩამყავდა და... ვიამე ცაში დავფიქრებოდა და ღრუბლებს ვათვინიერებდი... უხილავ თოქჩამბული აქეთ-იქით დამყავდა და ჩემს ღრუბლებს კვალდაკვალ მისდევდნენ ყვავილები... იმ ნაირფერ მინდორზე რომ ვნახეთ დღეს. მერე, სადაც ის ყვავილები ლამაზობდნენ, იქ ჩნდებოდა სულთა, გემრიელი ჰაერიც.

— ლამის სიზმარი გინახა ამ უღრანი ტყის პირას. ათასი წელწილად რომ იცოცხლო, ეს სიზმარი აღარ დავაგვიწყებდა. სხვა თუ არაფერი, ამ სიზმრის სანახავად ღირდა აქ ამოსვლა. ახლა ვინჩაროთ, თორემ ყველაზე რელი გზა გვიძევს წინ, ხეორიაც გველოდება...

— იმაზე ძნელი გზაა, რომ გამოვიარო? ხეორი რა არის?

— მღინარია. მცხუნვარე მზეში ხომ ვიარეთ? ვიარეთ. ტყის სააუო სოგრილე ხომ ვიგემო? ვიგემოთ. ახლა ცოტასაც მზეში ვივლით და წყლის სიგრილესაც ვაგისინავთ. ხომ უნდა გავიგოთ, ტყის მუქ-მწვანე სივრილე და მღინარის ცისფერი სივრილე ერთნაირი რომ არ არის. ხეორში გავტ-პავთ. ვიცო, შეგეშინდება, მაგრამ არ უნდა შეგეშინდეს. არ გიმალავ, ხეორი, როგორც ვუვლა მთის მღინარე, გიჭურად თავქუდმოაოლეჯილი გამორბის. ადამიანს მხოლოდ მუხლობა სწევდა, მაგრამ ისე მუხლობარია თვითონ, ფეხს მორტყვება იცის, იუ წაგაქცია, ერთობ ჰირს წამოღოვომა. დასტურთ, სახიფათოა ვასვლა, მაგრამ არც იმ ხიფათს უნდა შეუ-

შინდგ. ერთ მეზღვაურს, რომელსაც მამა, ბაბუა და ბაბუის ბაბუა ზღვაში დაეღუბა, გლეხმა პკითხა: შენ კიდე მეზღვაურობას გაპყევი, არ გეშინია წინაპრებივით ზღვაში რომ დაიღუპო? მეზღვაურმა პკითხა: შენი ბაბუა სად მოკვდაო? ლოგინშიო. ბაბუის ბაბუაო? ისიც ლოგინშიო. მერე შენ არ გეშინია, ყოველ საღამოს ლოგინში რომ წვებიო? არ გაძალეზ, თუ გინდა, ნუ გავალთ.

- არა, ჯერ ენახოთ ის შენი ხეორი, — ლიას შიშინარეკად გაელიზა.
- მუხლი ხომ არ ვაწუხებებს?
- ლიამ თავი გადააქნია.
- ძალიანაც კარგი. ბარემ აქვე მოიძერე ეგ დოღბან-

დაღქცეული შენი ქღდი. პოდა, ასე. სულ ერთია, მღნარესთან მიინც მოგიწევდა მოხსნა. ა, თითქმის აღარადფერი გეტოზა, შენ კი — აღუა ბაგშვივით აღრიადლი სისხლის დანახვანე.

ლეომ წადლი მოიძარჯვა და წერილიანში ორი ჯოხი გამოჭრა, ერთი თვითონ დაიტოვა, მეორე ლიას დააქვრინა.

ტყის სიგრილიდან გამოსულებს მზე უფრო ემწვავათ, მაგრამ მალე მდინარის სიგრილე შემოეგებათ და ამან უშეღავათათ.

ძალ-ღონით საცხე მთის მდინარე გულმოსულოვით მოღრიადლებდა, თითქოს ქვეყნიერებას ემუქრებო, და

ჯამება ზვირთებს მოაზურთავებდა, აქა-იქ ტალღებს კლდოვან ნაპირებს უტყვალმუნებდა, კბოღეს კი მკერდზე ასტებოდა, როგორც მეცხეარის ძალი უცხო მგზავრს. რიყეზე, ცალკე, თავთხელი მდინარის ტოტი მოკლურ-ტულუბდა და გუბურებს აჩენდა.

გინდა, კალმახებს გაჩვენებ? ყველა მთის მდინარეშია კალმახი.

— ასე შორს ამოდის თევზი?

— კალმახი სხვაგან ვერც ძღუბს, მუდამ იქით ვარინის, სადაც უფრო ცივი და მიუსეცნარი წყალია. დიდ ჩანჩქერებზე ასეალსაც არ ერიდება. კალმახს უთქვამს: წვიმის კამარა თუ არ შეწყდება, ტალღებს ზემოდან მოვეცეკვი და მთვარეზე გადავხტებიო, შენ კალმახა სულ არ გინახავს?

— აბა, სად? მე მხოლოდ ოქროს თევზი მინახავს, ისიც აკვარაუშში.

— ოქროს თევზი, დასტურ, ლამაზია, მაგრამ... ვარინც კალმახი ჯობია. კალმახი თევზების მეფეა, მერე რა, ტანმორჩილი რომ არის. ა, მოდი, აქ! — ლემე გუბურასთან მიიხმო ლია. — ნახე, ერთბაშად რამდენი კალმახი დაცურავს.

— ასე პატარა და თანაც უფერული? მე გამიგია, კალმახი წითლადა დაწინწყლულიო?

— ესენი ჭერ ლიფსიტები, გაიზრდებიან და დაიკვირან ლამაზ ფორეჯებს. დიდი კალმახი მდინარის ტოტში იშვიათად შეშობის. ჭერჯერობით ამათ ნახავს დავაჯერდე. აი, მე შემოძლია, უცნეს პატარა ლიფსიტა დიდ თევზად ვაქციო.

— ჩადღებარ ხარ?

ლემე ღურბინდი მოიხსნა და ლიას მიაწოდა, თან უხმოდ ანიშნა, ამით ჩახედო. ლიამ ღურბინდის თვალები გუბზე დაუმიხვნა.

— მართლაც წაშში გაიზარდენ, თევზებად იქნენ.

— ახლა შეაბრუნე ღურბინდი და ისე ჩახედე!

მეორე მხრიდან ღურბინდმა ისედაც ცეროდენა ლიფსიტები შორს გაქანა და მეტად გაალოფსიტავა. მერე ლიამ ღურბინდი კარგ ხანს ატრიალა წაღმა-უტულმა. ლიფსიტები ხან თევზებად იქცეოდნენ, ხანაც ისე პატარავდებოდნენ, წერტილებადლა ჩანდნენ.

— თუ გინდა, ახლა მეც შემომხედე. — გაიღმა ლემე.

ლიამ ღურბინდი თვალებზე მიიღო.

— ვაი, რა შორს გაიქეცი! — ღურბინდი გადააბრუნა. — ახლა აქვე ხარ, წამისწამ დამიახლოდე. მოკლედ, ჩემ ხელში ხარ, მინდა გავაღივლებ, მინდა, დაგაპატარავებ, — ჩაიციხა ლიამ გემრიელად.

გოგომ ხელი გაიწოდა ბიჭისკენ, მაგრამ ვერ მისწვდა.

— ეპ, როგორ გამიღიდა ხელი და გამიმსხვილდა თითები, შენ კი მაინც ვერ მოგწვდი. — მერე გაღმა-გამოღმა ვახილდ-გამოიხიდა წაღმა-უტულმა შერტირებული ღურბინდით, კვლავ გუბურას მიუბრუნდა და იცოთხა:

— თევზებმა ძილი თუ იციან?

— ეცოდინებათ. ყველა სულდგმულმა იცის ძილი... რაი ძილი იცის, ალბათ, სიზმარიც. ვინ იცის, თევზებსაც ესიზმრებათ ხოლმე ღრუბლების მოშშიწურებლად გახლობა, წყალი ხომ მაგათი ღმერთია. გავიღეთ? — ლემე ხეორს გახედა.

— ამ თქვენს გიჟებზე მდინარეს ახლომახლო ფონი არა აქვს? — ლემე თავი რომ გადააქანა, ლიამ დაუმატა. — იქნებ მოგვეჩანა?.. ცოტა ფონისნაირი ადვილი მაინც მოგვეჩანა.

— მიმეზიო ხეორი ყველგან ერთნაირია, უფროო.

— მე რომ ცურავ სულ არ ვიცი? რომ წავიქეცე?

— სალუტ, კამარად! არ უნდა წაიქეცე. ეგ მაგარი ჯოხი ტყუილად დაგაქვირე? ფეხებს მაგ ჯოხით ხელის ძალსაც მიაშველებ. პოდა, უფრო გალონიერდები და მოვლსაც უფრო გაიმეგრებ წყალში. მე ქვემო მხრიდან დაგივდები, რომ არ წაიქეცე.

— სანდლები გავიხილა?

— უმეკველად.

ლემე შარვლის ტოტები ბარაკებამდე აიგორგლა, ლიას სანდლები თასმით ერთმანეთს ვადაბა, მხარზე გადაიკიდა თვითონვე, ღურბინდა კისერზე ჩამოიკონ-წილა, ჯოხდაბეჭენილი წყალში შევიდა და ლიაც შეიყოლია!

— უუუჰ! — შეცახცახდა გოგო, — რა ცივია!

ბორძი-ბორძიყთ შევიდნენ. სიპ ქვეზე ფეხი უცურავდათ. ბიჭი მარჯვენით თავის ჯოხს ეხვებოდა. მარცხენას — ლიას ჯოხს აშველებდა. შუა წყალში გოგოს მაინც აუსლტა ფეხი, გულწლად ვადავარდა და ჯოხი დაჯარა. ლემე მარცხენა ხელი წაუღო ლიას, მაგრამ არ ეყო ცაცის ძალა, ჯოხი მოიშორა და მარჯვენაც მიაშველა მარცხენას. გოგო ორივე ხელით აიტაცა. ამ ფაქტურში ორივე ჯოხი წყალმა წაატეცია, ლიას მხრიდან სანდლებიც ვადაუვარდა და ისინი ზვირთებში ჯოხებს გაედუნენ. წყალს გაჰყვა პორისტერფას ქუდებიც. ეს ყველაფერი თვალის დახამამებში მოხდა.

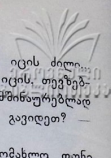
— ხელმეო კისერზე მიმხვიე, ჩქარა!

ლემე გერ ბოძივით გაბაჯჯავდა წყალში, კისერზე ჩამოკიდებული ლია უფრო მარჯვედ დაიქირა და ფრთხილად ვადავად ერთი ნაბიჯი, მერე მეორე, მესამე, თან-თანად გათამამდა და, რიყეზე რომ დადავად ფეხი, მაშინლა შეშინდა, რადგან ახლავა წარმოიდგინა, რა უბედურებაც შეიძლებოდა მომხდარიყო.

ლაა ფეხზეც და დადა, მაგრამ იმავე წამს მოწყვეტით ჩაფეხვდა და დამნაშვევსკვით ჩაქინდრა თავი.

— ეპ, ლამის ჩემი ცოცხივით წაიღო წყალმა და შენც ლამის თან გაგიყოლიე... სიპ ქვავზე ამიკურდა ორივე ფეხი და... იმითმე წაიქეცი. — თავის მართლებას ლემე დაიწყო.

— შენ მხოლოდ ონდავ აგიკურდა ფეხი, იმან შეგავინდა და წაგაქცია. აკი გაგაფრთხილო, არ უნდა შეგეშინდეს-შეიქეცე. თუმცა, ეგემა ბრალისა. იმითმე წაიქეცი, რომ ახლო გედექი ქაივავად, მთლიანად ჩემს ამედად

იყავი. რაც იყო, იყო, გავეთილად გვექონდეს ეს. ახლა შენ იმ ბეჭობს მიეფარე, ყველაფერი მავრად გაუქურე და ისე ჩაიცი. მე რიყე-რიყე დაველევები, იქნება შენი სახდლები სადმე ჯილეს გამოვლი.

ლეო მდინარეს ნაპირ-ნაპირ გაეკიდა და ოციოდე წუთში დაბრუნდა. სახდლები ხელში ეჭირა.

ლიას ტანსაცმლის გაუქურვა-ჩაცმა მოესწრო და მზეზე იყო მიფიცხებული. ეტყობოდა, შიში ჯერ არ გახელეობოდა, მაგრამ ამ შიშს ახლა სიამაყეც ერია, თავისებური გამარჯვების იერიც დაჰკრავდა.

უბოლოო ფერდობს აუყვან და, მაღალ გორაკს რომ დაადგეს ფეხი, ტანსაცმელი ორივეს გამოშრალი ჰქონდა.

— ერთი აქედანაც გახვე-გამოხვედე ჩვენს მთებს, — ლეომ დურბინდი გადასცა ლიას. — აი, იმ მთაზე მივრეგებებიან ზაფხულობით ჩვენი და სხვა სოფლების ჯოჯბან, ხასხასა საძოვრებია იქ. დააკვირდი, არ ჩანს ნახირი?

— ნახირი, არა. ისე კი, სიღამაზე მოემატა ყველაფერს. ძალიან მინდა, ამ მთებზე ავიღე, ღრუბლების ზემოთ.

— მწელია, მაგრამ რაქი სურვილი გაგიჩნდა, მგეც რაღაცას ნიშნავს.

— საინტერესოა. ფერი რამდენია ღედამიწაზე?

— ბევრი, ძალიან ბევრი. ათასი, ათათასი, მილიონი. გინდა, თეთრ გვირილუმს უცებ გავალურჯებ, მერე გავამწვანებ, მერე გავაწითლებ, ყველაფერს ვაღდავასხვა-ფერებ, ცასაც, მიწასაც. — ბიჭმა გოგოს ღურბინდი

გამოართვა და უმაღლესი ვიწრო ხაიკი ხელი. — მა,

დაივი! — გოგოს ხელისგულზე ბრეკვილა ეტყობოდა. შუშები დაუყარა: ლალისფერი, მწვანე, ლურჯი. აქი თელი, რუხი, შავი. — მაგ შუშებით გახვე ყველაფერს.

ლია რიგრიგობით იჭერდა ფერად შუშებს თვალთან და ლურჯი ცა წამისწამ ხან მწვანდებოდა. ხან ყვითლდებოდა: თეთრ მთებს წითლმა შუშამ თითქოს ცეცხლი წაუქიდა, მერეც თვალსა და ხელს შუა იცვლიდა ყველაფერი იერს. ქველა ღრუბელი მარწყვისფერად ლივლივებდა, მწვანე ბალახი ლურჯდებოდა...

— მოგწონს? — ჰკითხა ბიჭმა.

— დედავ ჩემო, ეს რა სიღამაზეა! მართლა რამდენი ფერი ყუფილი ცაშიც და მიწაზეც! შენ ეს ჯადოსნური შუშები სად იშოვე. ლეო?

— არაფერი ჯადოსნური შუშები ეგ არ არის, ჩვეულებრივი ფერადი მინის ნამსხვრევებია. შენმა ქალაქელმა მამამთავლმა მაჩუქა, ზოგად ჩემით ვიშოვე.

— ამ წუთში მე რამ დაამინტერესა, იცი, ლეო? ადამიანებსაც ხომ სხვადასხვა ფერის თვალები გვაქვს, მე ცისფერი, შენ მავყალივით შავი, ერთს მწვანედ გჩვენება, მეორისთვის ლურჯია, არასდროს ერთი ლურჯს ეძახის, მეორესთვის ნაცრისფერია.

— ალბათ დადგება დრო, ადამიანი მთავსაც გაიგებს. ლეომ ხელის მორბილივით ახედა მზეს. — აქედან უკან უნდა გავბრუნდეთ.

— უკან გავბრუნდეთ?! რატომ?! — გაიკვირა ლიამ.

— ჩვენ ხომ ლინგო ბაბუას ნახვა დაეთქიოთ!

— დღეს ვეღარ მოვაწერებთ, მერმისისთვის გადავდლოთ. თუ კიდევ მოგესურვება აქ წამოსვლა, ლინგოს ნახვას რა უნდა, სად გავვექცევა.

— ლეო, შენ აქ სადმე ღამე არასდროს გაგათეგია? — ჩაფიქრებით იკითხა ლიამ.

— ერთხელ იმ უღრან ტყეშიც კი გავათეე, მარტო-კამ. კლდისუბნელ ბიჭს დავენიძღვე და დავჩრი.

— მერე, არ შეგეშინდა ნადირს რომ შეეცამე?

—ნადირს რაიმე არ შევეცამე მძინარე, ცახცხე ავფოფხდი და ჩემივე ქამრით მივები ტოტზე, მძინარემ უცებ ძირს არ მოვადინო ბრავანი-მეთქი.

ლია ერთ ხანს ჩაფიქრებული იდგა.

— იცი, რა, ლეო, დავრჩეთ მთაში ამაღამ...

— ვერა, ლია, ამაღამ ჩვენ აქ ვერ დავრჩებით, გამოპარულვები ვართ, ჩვენი ასავალ-დასავალი არავინ იცის... ვინმესთვის რომ გავგემილია ან წერილი დაგვეტოვებინა, მაშინ სხვა იქნებოდა.

— ექ! — ამოიხორა ლიამ. — რა ვნათ, რაქი ასეა, დავბრუნდეთ... სხვა დროს წამოვიდეთ. მე მუდამ შენთან მინდა სიარული, ლეო! ლინგოს ნახვა და გაცნობაც ძალიან მინდა. ამ გაზაფხულზე ქართლის მასწავლებელმა თავისუფალი თემა მოგვცა: „რა არის ბედნიერება“. მე დაწერე: ბედნიერება ის არის, როდესაც შენ ყველა კარგად გყავს; დედ-მამა, მამა, ბებია, სხვა ნათესავიც და შენი კარგად ხარ, ქვეყანაზე შვედობაა და

ნიქტონი
„გეორგია გულ და ხილად“
პესუხვი „აქნაის“ 1982 წლის
№ 10-ში გეორგიანულ პირველ ნაწილს
კითხვებზე

I. ამ სტრატეგიის ავტორია გამოჩენილი ქართველი მწერალი ლევან გოთუაძე. ციტატა აღებულია მწერლის ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული რომანიდან „გმირთა ვარამი“, რომელშიც აღწერილია დიპლომატიური მისიით რუსეთის მიმავალი კახეთის სამეფოს ელჩის ხიჯათიანი მოგზაურობა.

II. გამოჩენილ ქართველ სახელმწიფო მოღვაწეს, ქართულ კულტურის დიდ მოამაგეს, მეფე ვახტანგ VI-ს განსაკუთრებული პოლიტიკური დამატულობის დროს მოუხდა მოღვაწეობა. მისი მიზანი იყო ქვეყნის განთავისუფლება ყიზილბაშ და ოსმალო დამპყრობლებისაგან. ქართველი ერის გადარჩენა-გაერთიანებისათვის მან მტკიცედ აიღო ორიენტაცია ერთობიანად ჩრდილოელ მეზობელთან პოლიტიკური და კულტურული დახლოებისაკენ. მაგრამ საქართველოს ხელისუფალთა მიერ რუსეთისაკენ სამეგობროდ გადადგმულმა ნაბიჯებმა კიდევ უფრო განარისხა ირანი და თურქეთი. გაძლიერდა შინაური შუღლი და ქიშპობაც. ქართლში პოლიტიკურმა დასაბუღლბამ კულმინაციას მიაღწია.

სამშუგზაროდ, ვახტანგ VI-მ თავის ძირითად მიზანს ვერ მიაღწია. ურიცხვ გარეშე და შინაურ მტერთან ბრძოლაში იგი დაზარალდა და იძულებული შეიქნა სამშობლოს გასცლოდა.

ვახტანგ VI ოჯახითა და ათასობისკაცისანი ამალით კერ ცხინვალს გადავიდა, იქიდან კი რაჭას, საიდანაც გურ-

ძივეციკის უღელტეხილით (3439 მ ზღვის დონიდან) კავკასიონის ქედი გადალახა. ეს მოხდა 1724 წლის 14 ივლისს. მეფის ამაღლაში იყვნენ სულხან-საბა ორბელიანი, ისტორიკოს-გეოგრაფი და კარტოგრაფი, შემდგომში „აღწერა სამეფოსა საქართველოსა“-ს ავტორი ვახუშტი ბაგრატიონი, მსოფლიო გეოგრაფიის ქართულად პირველი მთარგმნელი გაბრიელ გელოვანი, პეტრე ვახტანგ ფაქლენიშვილი, მამუკა ბარათაშვილი და სხვ.

ვახტანგ მეფეს იმედი ჰქონდა, რომ პეტრე I-ის მხარდაჭერითა და რუსეთის ჯარის დახმარებით საქართველოში დაბრუნდებოდა, ოსმალო დამპყრობლებს გაუშკავდებოდა და ქართლის ტახტს დაიბრუნებდა, მაგრამ ამაოდ. 1725 წელს პეტრე I მიულოდნელად გარდაიცვალა. ამის შემდეგ რუსეთის სახელმწიფო პოლიტიკა მკვეთრად შეიცვალა. რუსეთის სამეფო კარზე საქართველოს საქებისათვის აღარ ეცალათ. ვახტანგ VI ამაოდ ელოდა მხარდაჭერას. ბოლოს, იმედგადაწურული, იგი იძულებული გახდა ასტრახანს დასახლებულიყო, სადაც 1737 წლის 26 მარტს გარდაიცვალა.

III. ასტრახანის დაარსების ოფიციალურ თარიღში მიღებულია 1558 წელი, თუმცა ისტორიულ წყაროებში იგი უფრო შორეულ წარსულში ისხენიება.

...„იტელი, ხაზართა კაცანატის დედაქალაქი VIII-X საუკუნეებში (ასტრახანის ზემოთ 15 კმ-ზე) მდებარეობდა

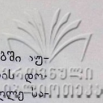
ყველა თავისი შრომა-გარჯით პატიოსნად ცხოვრობს-მეთქი. ეს ყველაფერი მართლაც ბედნიერებაა, მაგრამ დღეს დავრწმუნდნი, ბედნიერება მართო ეს არ ყოფილა. როცა ადამიანი ათას დაბრკოლებას გადალახავს და საკუთარ თავს აჯობებს, განა ესეც დიდი ბედნიერება არ არის? მე ასეთი ბედნიერი, დღეს რომ ვარ, არასდროს ვყოფილიყარ. არა გჯერა?

- თუ შენ გჯერა, მე რატომ არ უნდა დავიჯერო?
- ჰოდა, მე ახლა დაღლას სულაც არა ვგრძნობ,

ძალ-ღონე კი არ მომავლდა, მომემატა. აი, თითქოს უტეც ცაში აფრენაც ეს შემძილია!

— დრულებების მოსინაურებლად?

— თუნდაც. ოცი, ახლა რა მომიფრთხინდა თავში? გამოვიფიგონე მანქანა, რომელიც ყველა დრო-ჟამის სულს დაიჭერს რადიოტელეგრაფიით. მაშინ გავიგებ, როგორ ცხოვრობდა ადამიანი ოცი, ორმოცი და მეტი საუკუნის წინათ და როგორ იცხოვრებს ოცი, ორმოცი და მეტი საუკუნის შემდეგ. მინდა ყველაფერი

მდინარე იტილის (ვოლგის) ორივე ნაპირზე — წერია „დღე საჭაროთა ენციკლოპედიაში“.

ძველ წყაროებში ასტრახანს „აშორახანს“ უწოდებდნენ. ქალაქის დაარსება განაპირობა მდინარესთან და ზღვა-სთან სიახლოვემ, თბილმა ჰავამ, თევზისა და ნადირ-ფრინველთა სიხვემე, მესაქონლეობისა და მებაღეობის განვითარებისათვის ხელსაყრელმა მდებარეობამ. ეს ქალაქი ყოველთვის იზრდებოდა და მშენებლობებს, ბევრჯერ გადაბუგეს და მიწასთან გაასწორეს, მაგრამ კვლავ ფენიქსი-სებრ აღდგებოდა ხოლმე, რადგან საზღვაო და საქარავნო გზების გადაკვეთაზე მდებარეობდა.

XVIII საუკუნეში ასტრახანზე გადიოდა საქართველოდან მოსკოვისაკენ მნიშვნელოვანი გზა. საქართველოს ბევრი სახელმწიფო მოღვაწის ბედ-იშბალი შეიძროდ დაუკავშირდა ასტრახანს, აქ დროებით შეჩერებული თუ სამუდამოდ დასახლებული ქართველი მოღვაწეები ნაყოფიერ პოლიტიკურ და ლიტერატურულ საქმიანობას ეწეოდნენ. სხვადასხვა დროს ასტრახანში უცხოვრობდა მთელი თეთურა I-ს, არჩილ მეფეს, ვახტანგ VI-ს, თეიმურაზ II-ს, სულხან-საბა ორბელიანს, ქართული პოეზიის სიამაყის დავით გურამიშვილს, სახელოვან მეცნიერს ვახუშტი ბაგრატიონს, გამოჩენილ მეცნიერსა და სახელმწიფო მოღვაწეს ვითხო რექტორს, ცნობილ მწერალს, მეცნიერს, დიპლომატსა და საეკლესიო მოღვაწეს ტიმოთე გაბაშვილს, მამუკა ბარათაშვილს, ო. ჭობლაშვილს, ნ. ორბელიანს, ა. ამილახვარს, მ. ბაგრატიონს და სხვ.

IV. ქ. ასტრახანის ერთ-ერთი შესანიშნავი ისტორიული ძეგლია ასტრახანის კრემლი, რომელსაც საფუძველი ჩაეყარა 1588 წელს, ივანე IV-ის მიერ ასტრახანის აღების შემდეგ. ასტრახანის კრემლის აგების დროს გამოუყენებიათ იმ დროის რუსული სამხედრო-საინჟინრო ხელოვნების ყველა მიღწევა. კრემლის ტერიტორიას წაჭრელებული სამკუთხედის ფორმა აქვს და თორმეტი ჰექტარი ფართობი უკავია. კრემლის კედლების სიმაღლე შეიძლება თორმეტი მეტრია. სიგანე — ორიდან ხუთ მეტრამდე. კედლებს დატანებული აქვს თორმეტიდან ჩვიდმეტ მეტრამდე სიმაღლის კოშკები. კოშკებზე სათვალთვალო პუნქტებია. კედლებს შიგნით საბრძოლო იარაღები, რომლებიც ერთმანეთთან დაკავშირებული კიბეებით. კედლებში სათოფურები განლაგებულია სამ რიგად. ასტრახანის კრემლის ტერიტორიაზე მრავალი ისტორიული ძეგლია აგებული. მათ შორის პირველთა უდავოდ

მიძინების ტაძარს ეკუთვნის. იგი 1698-1710 წლებში აუგიათ გენიალური თეთმანსწავლი სეროთმოლოდინსკის მიერ მიაკისშევის ხელმძღვანელობით. მისი სიმაღლეა 11 მოცდაათი მეტრია. მიძინების ტაძარი XVII საუკუნის პირველ ნახევარს და XVIII საუკუნის დასაწყისის რუსული არქიტექტურის ღირსშესანიშნავი ძეგლია.

1737 წლის 30 მარტს ამ ტაძარში დიდი პატივით დაკრძალეს მეფე ვახტანგ VI, 1762 წლის 4 ივნისს — თეიმურაზ II, 1821 წლის 21 თებერვალს გაიხრ რექტორი.

V. XVIII საუკუნის ბოლო ათწლეულს განსაკუთრებით დრამატული აღმოჩნდა საქართველოსათვის. 1795 წელს ირანის შაჰი ალა-მამკლ-ხანი 35-ათასიანი ლაშქრით ბარბაროსულად შემოესია საქართველოს. ამ დროს მეფე ტრაქლე უკვე სამოცდათხუთმეტი წლის იყო. მისი თხოხი ახალი. კაცით მთუხებდა მეტიანე შებრძოლება. მიუხედავად ამისა, მტრის მოწინავე რაზმი დაამარცხეს და უკუაქცევს. ალა-მამკლ-ხანი უკან გაბრუნებას აპირებდა, როცა მოღალატეებმა მას ქართველთა ჯარის სიმცირე აცნობეს.

1795 წლის 11 სექტემბერს, დილით, თბილისის მისადგომებთან, კრწანისის ველზე სამკდრო-სასიციცხო ბრძოლა გაიმართა.

ამ ბრძოლაში ქართველები დამარცხდნენ. ბრძოლის ველზე გმირულად დაეცა სამისი არაგველი. კრწანისის ომში დიდი გმირობა გამოიჩინეს დავით და იოანე ბატონიშვილებმა. ძღვენიანობაში ალა-მამკლ-ხანმა გადაწყვიტა და ააოხრა თბილისი.

ამ მძიმე ვითარებაში საქართველოს არ შეუცვლია რუსეთთან კავშირის პოლიტიკური კურსი.

VI. საქართველოს რუსეთთან შეერთება რთული ისტორიული პროცესი იყო.

1800 წლის 28 დეკემბერს გარდაიცვალა გაერთიანებული ქართლ-კახეთის უკანასკნელი მეფე გიორგი XII. რუსეთის იმპერატორის — ალექსანდრე I-ის მანიფესტით 1801 წელს ქართლ-კახეთის სამეფო გაუქმდა და აღმოსავლეთ საქართველო რუსეთს შეუერთდა.

1804 წელს დიდი ხელშეკრულება რუსეთის მფარველობაში იმერეთის სამეფოს შესვლის შესახებ, ხოლო 1810 წელს იმერეთის სამეფოც გაუქმდა. 1828 წელს გაუქმდა გურიის სამთავრო, 1857 წელს — სამეგრელოსა

ეს დღეინაო, გავიფრნო და გავიფო. რა უცნაურად მიუყრებ? ვერ მიცანი?
— სალუტ, კამარად! გამარჯობა, ლია! — ხელი გაუწოდა ლეომ.
— რაო, პირველად ახლა მნახე?!
— პო, ახლა. — ბიჭმა გოგოს თითებს მაგარიდ მოუჭირა ხე და ვარგა ხანს არ გაუშვა. თუმცა არც ლიას უცდია ხელის წართმევა.
და უიკბ აოგომ წამოიძახა:

— ლეო, იცი, მე ძალიან მიყვარს შენი ბებიია!
— შეც ძალიან მიყვარს შენი ბებიია, ლია! მეგონი, შენზე მეტადაც კი მიყვარს!
და ისინი შინისკენ კი არ წამოვიდნენ, გამოფრინდნენ. ლიამ ხეობა ლეოს დაუხმარებლად გატოპა, ჩანარამულ ბილიყს ქურტყივით გადაეკლო, ბეჭვის ხიფთით ვადებულ ცოცხალ ხეზე თვითონ გაუძღდა ლეოს წინ, არც სუნთქვა შეტკვრია, არც ვული ასჩქარებია.
მაღე მაღალი მთების ვალაყანში ჩამქდარი სოფელი გოგორაკი გამოჩნდა.

და სენათის, 1864 წელს კი აფხაზეთის სამთავროებო-საქართველოს რუსეთთან შეერთების პროცესის დასასრულად თვლიან 1878 წელს, როცა რუსეთ-თურქეთის 1877-1878 წლების ომის დროს — ოსმალთა უღლისაგან განთავისუფლება აკარა.

იმ დროს, როცა საქართველოს დამოუკიდებელი არსებობა შეუძლებელი გახდა, როცა მას ირანისა და თურქეთის მხრივ ჩანჭმა ემუქრებოდა, რუსეთთან მისი შეერთება იყო ერთადერთი გამოსავალი, რომელსაც უნდა უზრუნველყო საქართველოს შერღვეობი პროგრესული განვითარება.

VII. მეფის მთავრობის პოლიტიკა მუდამ რუსეთის ვაბატონებული კლასების ინტერესებიდან გამომდინარეობდა. კავკასიაში მთავრობის მოქმედებათა გააქტიურებას ააფუძვლავდა ელი ახალი ტერიტორიების შექმნის ტენდენცია. შეერთების პროცესი ცარიზმმა თავისებურად. მისთვის დამახასიათებელი სამხედრო-ფეოდალური მეთოდებით წარმართა. რუსეთის მეფის მთავრობის დიპლომატიამ მოხერხებულად გამოიყენა ამიერკავკასიის ხალხთა უმრავლესობასთან რელიგიური და კულტურული ერთიანობაც და რუსეთისაკენ მათი ბუნებრივი ლტოლვაც, რომლის უმთავრესი მიზეზი იყო ირანულ და თურქ დამპყრობთა უღლისაგან განთავისუფლების სურვილი. თავდაპირველად ცარიზმი ვითომ განაგრძობდა პოლიტიკურ თანამშრომლობას ახლადშექმნილი ტერიტორიების მფლობელებთან, უნარჩუნებდა მათ შინაურ ავტონომიას, მაგრამ დროთა განმავლობაში პირწმინდად ქრებოდა ავტონომიის ყოველგვარი ნიშნაწილი, რადგან ეროვნული თვითდაპყროვის იდეა თავისთავად უცხო იყო მეფის ხელისუფლებისათვის, იგი ეროვნული ჩაგვრისა და კოლონიალური ექსპლოატაციის რეჟიმს ამყარებდა.

VIII. ამ სტრიქონების ავტორია XIX საუკუნის პირ-

ველი ნახევრის ქართული პოეზიის მშენებმა, ახალი ლიტერატურული მიმართულების — რომანტიზმის ბრწყინვალე წარმომადგენელი გრიგოლ ორბელიანი. მის პოეზიაში ეროვნულ თემატიკას, პატრიოტულ მოტივს განსაკუთრებული ადგილი უკავია. თავის შემოქმედებაში გრიგოლ ორბელიანმა სახელებანი ისტორიულ გმირთა აჩრდილებს მოუხმო და თანამემამულეთ ეროვნული სიამაყის გრძნობა გაუღვივებდა. ქართულ ლიტერატურაში მან პირველმა მოგვცა ბუნების შთამაგონებელი სურათები და მისი რომანტიკული გაგება.

გრიგოლ ორბელიანმა მგზნებარედ უმღერა მეგობრობას. მისი ლექსები გამსჭვალულია ჰუმანიზმის, კაცთმოყვარეობის კეთილშობილური გრძნობით.

IX. ეს სიტყვები ეკუთვნის გენიალურ ქართველ მწერალსა და მოაზროვნეს, ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის მებრძოლს ილია ჭავჭავაძეს, რომელმაც საქართველოს რუსეთთან შეერთების ისტორიული მნიშვნელობა იმთავითვე აღიქვა როგორც ხალხის გადარჩენის, უცხოელ დამპყრობთა თავდასხმებისაგან თავის დაცვისა და შემდგომი პროგრესის უზრუნველყოფის გზა. სტატია „ასის წლის წინათ“, საიდანაც ეს სტრიქონები აღებულია, 1899 წელს დაიწერა და ეძღვნებოდა საქართველოში რუსთა ჯარის შემოსვლის მეასე წლისთავს.

X. ლევ ტოლსტოი, როგორც მწერალი, კავკასიაში დაიბადა. იგი 1851 წელს ჩამოვიდა და ორი წელი დაჰყო აქ, აქედან ორ თვეზე მეტ ხანს თბილისში იმყოფებოდა. მასზე წარუშლელი შთაბეჭდილება მოახდინა კავკასიამ, კერძოდ, საქართველომ. 1851 წლის 15 დეკემბერს ლევ ტოლსტოი საქართველოდან სწორდა ტ. ერვოლსკაიას: „... არ ვიცი, არის თუ არა კავკასია შთაგონების ქვეყანა, მაგრამ იგი უუქველად სიყვარულის ქვეყანაა“.

მესამე ახალს კითხვები:

I. გვიამბეთ მეფე ერეკლე II-ის შესახებ. რა მნიშვნელოვანი ღონისძიებები გაატარა მან ხელისუფლების ცენტრალიზაციის მიზნით?

II. თავისი დროისათვის რა საკუთრივო საკითხია წამოჭრილი პოემში „ბედი ქართლისა“? რა იცით პოემის ავტორის შესახებ?

III. რა გავლენა მოახდინა რუსეთის რევოლუციური დემოკრატია იდეებმა ქართული საზოგადოებრივი აზრის განვითარებაზე?

IV. გვიამბეთ „თერგდალეულებზე“. რა როლი შეასრულეს მათ ქართული ლიტერატურისა და საზოგადოე-

ბრივი აზრის განვითარებაზე?

V. ვინ მეთაურობდა ამიერკავკასიის პარტიული ორგანიზაციების ბრძოლას, ცარიზმის პოლიტიკის წინააღმდეგ?

VI. რა იცით თანამედროვე გეორგიევეს შესახებ? გვიამბეთ მისთან დამძობილებულ საქართველოს ქალაქებზე.

VII. რა იცით ბიონერულ ბანაკ „სურსის“ შესახებ?

VIII. როდის მოეწყო ქართველ უკრანალსტთა ცხენოსნური ექსპედიცია თბილისი-ასტრახანი-გეორგიევსკი?

IX. რას დაწერდით, რომ მოეცათ თავისუფალი თემა. — „მეგობრობა გზად და ხილად“?

ვიმპროინის ვინაიური კონსულანდი — ისტორიულ მონუმენტთან დამოკრი, პროფესორი, სპარტოპოლოს სსრ ვინაირაის დამახარაბული მოღვაწე პ ი რ გ ი პ ი ა ი ა მ.

—სწორედ ასე აპირებდნენ, უნდოდათ მოეპარათ, გაეძარცვით და დაეწყოთ. მაგრამ, აბა, ჩვენ, თოვლის პაპები ამას დაეუშვებდით? მშვენიერი ნაძვის ხე გვექონდა, ფაფუკი, ტანწერწეტა. არც კი მოგვეჭრია, იქვე შევარჩიეთ ტყეში, და ისევ ტყეში მდგარი მოვრთეთ, რა თქმა უნდა, ბავშვებიც გვეხმარებოდნენ. ჩამოვკიდეთ თივისაგან დაწნული კაცუნები, ნასროლი ვაზნებისაგან გაკეთებული ივეები, ათასნაირი თვითნაკეთი სათამაშო. სამოვარის დადგამაც კი მოვახერხეთ. იდგა კუნძუზე გაბერილი და სასიამოვნოდ თუხთუხებდა. ჩაის ორცხობილსა და საითითოდ ჩამორიგებულ შაქარს ვატანდით. ის იყო თოვლის პაპის შოვალუბობის შესრულებას შევეუდღე-ქი, ბავშვებს ნაძვის გარშემო წრე შევაცვრევინე, რომ მოულოდნელად შეგვატყობინეს, ტყეში მტერი გამოჩნდაო. შორიდან სროლის ხმააც მოაწია. იმარჯვა ჩვენმა სკვინჩამ, პირველმა სწორედ იმან შეამჩნია ფაშისტები და სტვენით ამცნო შაშვს მტრის გამოჩენა.

შაშვმა მარწუხას ვადასცა განგაპის ნოშანი, მარწუხამ კი რაზმში მორბინა... ეს სულ ჩვენი ბიჭები იყვნენ, მეთვალუჟრებელ გვეყავდნენ გამოყოფილი და როგორც ხელაგ, იმარჯვეს კიდეც, არ გამოეპარათ მტრის გამოჩენა, უმალ შეგვატყობინეს. სკვინჩა, მარწუხა, შაშვი კი იმ ჩვენი პარტიზანი ბიჭების მეტსახელები იყო...

(„...მახსოვს, ყველაფერი მახსოვს, ძია მიკოლა. ჩვენს სკვინჩას, ალიოშა კომოხსაც ხშირად ვისხუნებ... მე ხომ სწორედ მის პატივისცემად დავარქვი ჩემს ბიჭს ალიოშა. ნეტავ, ერთი მოგვეხერხებინა და ყველანი ერთად ჩავსულიყავით ალიოშასთან...“)

— მართლა, შენ რა გქვია?
— ალიოშა...
— მაგას კი არ გეკითხები. შენი მეტსახელი მაინტერესებს. ყველა აკლთარი თავის პატივისცემელ ცულ ბიჭს ერთი კარგი მეტსახელი აუცილებლად უნდა ჰქონდეს. მაგალითად, ჩინგაჩგუკი, ან ვთქვათ, მთის არწივი, ავაზა, ან რა ვიცი კიდე რაიმე... გინდა, ჩინგაჩგუკი იყავი? არა? მაშინ... სკვინჩა?

სოფელი ყივციკა

თითქოს რაღაც შრიალს ისმენ, მივიკრს, კარგად რად არ ისმის. ციანდ ფიფქი ცვივა ისე, ვით ძველისძველ უხმო ფლდში. ფიფქი ცვივა სახურავზე — ნაზი ღინლი თეთრი გედის, და კაშკაშა შუქით სავსე მინას ქარგავს ოქრომკედლით. დაღლილა და არვის უკვირს, თუ ხანდახან წამით წათვლემს,

ტყე

მეფელისია — დატყებით ცქერით, ტყემ საბოსი მწვანე ფერის გაიძირო და კილით კიდევ პუნენ ტანსაცმელს

წითელ-ყვითელს.

ჩქარა უნდა აირჩიოს, სული მისდის, ვეღარ ითმენს. საზეიმოდ ნეკერჩხალი, ვერხვი, ძენნაც რომ მოირთვენ, ვიცეკვითო, უხმეს ჭადრებს, დატრიალდნენ, დაბზირიალდნენ და სუყველა მოჰყვა როკვას. დაიქანცა უღრანი ტყე და სურვილიც დაიოკა... მერე დღეებს მიჰყვენ დღენი, დადავ ფამი მოსაწყენი. ცეკვებსა და ლხინში ნაცადს რომ შეეტყო თმებზე ხანი, დაფხავებულ ბერიკაცად გადაიქცა ტყე უღრანი..

მაგრამ მაინც ვერ მაცდუნებ, ტყეო, თოვლის თეთრი ქუდიო.

თარგმნ. ბიპო ბიძინაძე

გამოფხიზლი, ნუ ხარ დუნედ, ძველადგობდა აბუბუნდი. კვლავ მიგვიხმე გაზაფხულზე, როცა ირგვლივ კვირტებს მოჰყენ, დაგვანფე მწყურვალ გულზე ფრინველების საგალობელს.

— ძია მიკოლა, ძვირფასო! — უფროსი სტოროგინი მაგრად გადახვია თოვლის პაპას. უმცროსი ვაკვირვებულ უფურებდა, როგორ კიცილიდნენ ერთმანეთს მამამისი და თოვლის პაპა, ამასთან ხან იცინოდნენ და ხან ტირილდნენ, თოვლის პაპა ხომ მთლად ცრემლებად დილდავა, ზნორად ახამხამებდა დანამულ წამწამებს და ლოყებსა და ცხვირსაც მალიძილ იწმინდავდა ტყაბუქის სახეობით.

— გამარჯობა, შაშვო, — ბურტყუ-

— მიწა.

— როგორც ის ჩვენი პატარა მზებერავი პარტიზანი, პირველმა რომ შეამჩნია ფაშისტების გამოჩენა. მაგრამ მტერმა შენიშნა სკვინჩა-ბიბი და მიზანში ამოიღო... მაგრამ არ გეგონოს, თითქოს შეშინებულყოფის სკვინჩა, იგი სროლით იგერიებდა მტერს, დიდხანს იგერიებდა... ესე იგი, როგორც ვიხსიარ, სკვინჩამ შაშვს აცნობა, შაშვი — მარწუხას... (..... ცოტათი აფერია, ძია მიკოლა, სკვინჩამ — მარწუხას, მარწუხამ — მე, ესე იგი შაშვს, მე კი ბანაკში ვაცნობე... თუმცა, რა მინშენელობა აქვს ამას; მთავარი ის არის, რომ შენ ცოცხალი და საღ-სალამათი ხარ, ძია მიკოლა... ხვალეე მივერ მარწუხას საშა — ნაზარტეს. მოთმინება აღარ მყოფნის, რამდენი სალაპარაკო გეგქვს მე და შენ...“)

— პოლა, ჩემო პატარა სკვინჩა, როგორც კი ჩვენ, თოვლის პაპებმა, მტრის გამოჩენა შევიტყვეთ, მოვიპირაფეთ ავტომატები და ხელყუმბარები, მე ტყვიამფრქვევს ჩავუწყეთ, და დავიცავით ჩვენი ნაძვის ხე, არ ჩავუვდეთ მტერს ხელში. ცხარე ბრძოლა გადაიქანეთ. ერთი ოცამდე ფაშისტი გამოვასალმეთ სიცოცხლეს, დანარჩენებმა კი თავს უშველეს. მაგრამ იმ ბრძოლაში ტყვია მეც მომხვდა, ფილტვში მომარტყეს... სახასაღწლო ნაძვის ხე კი გადავარჩინეთ, მაგრამ ზეიმი მაინც ჩავუშვამდა... დაიღუპა სკვინჩა, ალიოშა კომოვი, უჩემოდ დამარხეს. მე სასწრაფოდ გადამაფრინეს მოსკოვში, პოსპიტალიში. სხვათა შორის, პოსპიტალში წვერის მოპარვა დამიპირეს, მაგრამ მე მტკიცე უარზე დავდექი, იმიტომ, რომ თოვლის პაპების უწვევრულობა არ იქნება.

როგორც ხედავ, თოვლის პაპას წვერები ომშიც სჭირდება და მშვიდობიან დროშიც. ეგვეც არ იყოს, მე ეს ჩემი წვერი 1943 წლის ნაძვის ხეს მახსენებს, დიდ სკვინჩას, ალიოშა კომოვს მახსენებს; მოვიღოდა ხოლმე და წვერებს მომქაჩავდა... მოდი და შენც მომქაჩე, პატარა სკვინჩა, თუ გინდა ნახე, ნამდვილი წვერია, მიწუბებული არ გეგონოს... მოდი შენც ნახე, შაშვო, მოდი! როგორა ხარ, შაშვო?!

**ჩვენი
შეშავი
პარტი**

ჩვენი რაზმის პიონერები ვმეფობთ სოფლის საბავშვო ბაღის აღსაზრდელებს. ხშირად დაღვრივართ სტუმრად მათთან, ვუკითხავთ ლექსებს, ვასწავლით ახალ-ახალ თამაშობებს.

ერთხელ სიმღერით გავიწეეთ ჩვენი ნორჩებთან. პატარა მეგობრები და ბაღის გამგე თალიკო დეიდა სიხარულით შეგვეგებნენ. საბავშვო ბაღის ეზო ქვებისგან გავასუფთავებთ, ვაგვიანებთ ყველწლიანი, შემდეგ კი ერთობლივი ძალებით კონცერტი გავმართებთ.

შატბან არაქანი,
წაღუნების რაიონის მუფავის
საშუალო სკოლა, V კლასი.

**მშობლების
აზრის
გვანებარსება**

გულდასმით გავეცანი ი. ვარდიასვილის წერილს. ნამდვილად ზედმეტად მიმაჩნია ერთი საღამოსათვის ძვირადღირებული კაბის შექმნა. რა არის ცული იმაში, რომ გამოასშვებ საღამოზე გოგონებს სასკოლო ფორმა ეცვათ — „უკანასკნელად“. ცხოვრების მანძილზე ისინი ბევრ ნაირ-ნაირ კაბას გამოიცვლიან, სკოლის ფორმას კი ვერასოდეს ჩააცვამენ.

მშობლების დანაშაული იმაშია, რომ თვითონ უღვიძებენ შვილებს არა ჩანსად ინტერესს მდიდრულად ჩაცმისადმი, ძვირფასი ნივთებისადმი. კარგი იქნებოდა, მშობლებსაც მიეღოთ მონაწილეობა დისკუსიაში და თავიანთი აზრი გამოეთქვათ.

ნონა აბაღანი,
ჩხორიწყის რაიონის ახუთის
საშუალო სკოლა, I კლასი.

**მშობლების
დამნაშავი**

ერთი საღამოსთვის ასეთი ძვირფასი კაბის შექმნა ნამდვილად არ იყო საჭირო. მშობლების დანაშაული იმაშია, რომ შვილს ანებებენ, ფუქსავეტრ ცხოვრებას ახევენ. მომავალი გოგონა მხოლოდ იმაზე იზრუნებს, ძვირადღირებული ნივთები შეიძინოს და იმაზე არ იფიქრებს, რომ ჩაცმაში რრდი გამოიხატება დამიანის სულიერი სიმდიდრე, შინაგანი კულტურა.

ი. მისტაშვილი,
გორის რაიონის მეგრისხევის
საშუალო სკოლა, VII კლასი.

**ქვირფასო
რქვაძინაჲ!**

მე პიონერული ასაკის შვილები მყავს და მათთან ერთად სიამოვნებით ვკითხულობ ხოლმე თქვენს ჟურნალს. ამიტომ არ გამოიშარება მასალები დისკუსიისა ყიარათიანობის თაობაზე.

გლდნის ახალ მშენებლობათა რაიონში ეცხოვრობ. შარშანწინ, შარშანაც ჩვენს ახლოს რამდენიმე რვა და ცხრასართულიანი სახლი აშენდა. ერთხელ ჩემი მეხუთეკლასელი ვაჟი აღმფოთებული მოვიდა შინ (ეს შარშან იყო, შემოდგომაზე). დედიკო, — მიზხრა, — ჩვენი რომ გვასწავლიან ყიარათიანობას, უფროსები თავად რატომ არ მომჭირნობენ?

გამოვიკითხე და აი, რა გამოიჩიკვა: მშენებლობის ეზოში თურმე გამუდმებით მოთქრიალებს წყალი ღია ონკანიდან;

აშვს კოშკურის თაზე მუდამ ანთია ჩანჩახა პროექტორი (თუკი ეს აუცილებელია, ზოგჯერ რატომღა აქრობენ ხოლმე?);

ხშირად მანქანაზე აწყობენ და სანაგვეზე მიაქვთ გაზარული ან კიდევამომტრეული რკინა-ბეტონის

ბლოკები; ნუთუ მათი გამოყენება არ შეიძლება კერძო ბინათმშენებლობაში მაინც (თუნდაც სარდაფის კედლებად)?

ასევე, სანაგვეზე გადასაყრელად იმეტებენ მიწების თუ საარმატურ რკინის წნელების ჩამონაკრებას. ნუთუ არ შეიძლება, ერთვან დააგროვონ და მერე რომელიმე სკოლის მისაკენ ჯართის გეგმის შესრულებისათვის?

აი, ეს კითხვები წამოეჭრა ჩემს ბიჭს. მე ვფიქრობ, იგი მართალია, და რაოდენ საწყენია, რომ როცა თემურმა და მისმა თინაკლასელმა გოგონამ ერთ-ერთ მუშას ღია ონკანი თაობაზე შენიშვნა მისცეს, მან ხელი აუქნია — მიდით, თქვენს საქმეს მიხედეთ.

ასე შეიძლება?

ი. კობახიძე,
ღიახლოსი, თბილისი.

**არდადეგების
პართი
ღღა**

ზაფხულის არდადეგების ნაწილს სურამში ვავატარებ. აქ ჩემზე განსაკუთრებული შთაბეჭდილება მინახდა ლესია უკრაინკას სახელობის მუზეუმში, სადაც გავეცანი ცნობილ უკრაინელი პოეტის ქალის ცხოვრებასა და მოღვაწეობას, მის მღელვარე სტრქიქონებს: „ჩემო სიმღერავ, შეპყმენ ელღვა, აუზაუბრი, იყავი შმაკი, როგორც შმაგობს სიერცემო ქარი“.

1913 წელს, სურამის ლევენდაურთ ციხის მახლობლად, პატარა ქართულ ოღაში გარდაიცვალა ლესია უკრაინკა, რომლის ნამდვილი გვარი და სახელი ლარისა კოსარი ყოფილა. მის საქართველო მხურვალედ ყვარებია. „მე რომ უკრაინელი არ ვიყო, ვისურვებდი ქართველი ვყოფილიყავი. აღაზნის ველს რომ გავცქერო, დნებრის ნაპირები მაგონდება“, — წერდა იგი.

ლესია უკრაინკას მემკვიდრე სწამდა თავისუფლებისათვის ბრძოლაში გამარჯვება: „დადგება ეამი, დასც-

ვივდება ბორკილს კბილები და აფრინდება თავისუფლად სიმღერა ზალღა“

ყოველ 25 სექტემბერს ჩვენს ქვეყნის სხვადასხვა კუთხიდან ჩამოდის სურამები და ზენიით აღნიშნვენ ქართველ და უკრაინელი ხალხების მეგობრობის დღეს — „რუსთობას“.

სოფიო მთარაშვილი,
თბილისის 1-ლი მასპინძელი
სკოლა, V კლასი.

**მისაბაძი
პირენი**

ნონა ჯანაშია და მე მეორე ნამიკოლაოს საშუალო სკოლის მეშვიდე კლასში ვსწავლობ. მეგობრებიც ვართ და მეზობლებიც. ნონა წარჩინებული მოსწავლეა. იგი შრომაშიც საუკეთესოა შორისაა, ზაფხულის განმეობაში გულმოდგინედ შრომობდა ჩაის პლანტაციაში, დღემდე 45-50 კილოგრამ ჩაის ფოთოლს კრეფდა. სექტემბრის თვეში კი ნონამ 255 კილოგრამი ჩაის ფოთოლი მოკრიფა და 55 კგ სილოსი დაამზადა. ასეთია ჯანაშიას პიონერული წვლილი პარტიის მიერ დასახული სასურსათო პროგრამის განხორციელების საქმეში.

რუსუდან თოღაა,
მხარაძის რაიონის მეორე ნამიკოლაოს
საშუალო სკოლა, VII კლასი.

**ქესკურისა
მთაწმინდაზე**

კვირა დღეს ჩვენი კლასის ბავშვებმა სკოლის ეზოში მოიყარეთ თავი და მთაწმინდის მწერალთა და საზოგადო მოღვაწეთა პანთეონის დასათავლიერებლად გავემართეთ.

ყრბულთი ავუყევით აღმართს. რუსუდან მასწავლებელმა შეგვაჩერა და დაგვანახა მამა დავითის ეკლესია, მოგვითხრო მისი მოკლე ისტორია. მერე პანთეონში ასახელებული კბეები ავირბინეთ, დიდი რუსი მწერლის გრიბოედოვის და მისი მეუღლის ნ. კუპეკვიძის საუ-

კუნო სავანესთან შეგჩრდიტ. მასწავლებელმა მოკლედ მოგვითხრო მათი ცხოვრების და მოღვაწეობის შესახებ. დავათვალიერეთ ბარათაშვილის, ილიას, აკაკის, ვაჟას, გოლაკტიონის და სხვა სასიქაღვლო მამულიშვილთა საფლავები. ჩვენმა ბიჭებმა დავით გამრქელაშვილმა, ზაზა ტუხაშვილმა და გოგი ბლიაძემ სამხსსოვრო სურათები გადაგვიღეს.

ნინო ბარაშვილი,
თბილისის 187-ე საშუალო
სკოლა, V კლასი.

**პოეზიის
დილა**

დილიდანვე დიდი სამზადისი და გამოცოცხლება იყო ჩვენს სკოლაში. ყველა საღაღც მიიჩქაროდა, ყველა ვარბი-გამორბოდა, მაგრამ ამ არეულობაშიც რაღაც გარკვეული წესრიგი იყო, ყოველი მოსწავლე დიდი სიხარულით მოელოდა პოეზიის დილას თემზე — „გრცელია

ჩემი სამშობლო, დიდი საბჭოთა ქვეყნის“.

ახლა უკვე შეიძლება ითქვას, რომ სსრ კავშირის შექმნის 60 წლისთავისადმი მიძღვნილი ეს დილა კარგი გამოგვივიდა. სკოლის ნორჩმა დელემატორებმა წაიკითხეს გ. ტაბიძის, გ. ლეონიძის, ი. ვრიშაშვილის, ი. ნონეშვილის, მ. მაჭავარიანის, მ. ლებანიძის და სხვათა ლექსები სამშობლოზე, საქართველოზე, თბილისზე, მეგობრობასა და სიყვარულზე. მთელი ეს ხანი კი დარბაზში ტკეიო ატმოსფერო სუფევდა, თითქოსდა ყოველი მსმენელი იმეორებდა გულში გ. ლეონიძის სიტყვებს „სამშობლო ჩემი გულის ფეთქება...“

ეს დღე დიღანს ემხსოვრებათ ჩვენი სკოლის მოსწავლეებსა და პედაგოგებს.

ინზა ბაზრაბიონი,
ქობულეთის რაიონის ჩაქვის
1-ლი საშუალო სკოლა.

ოქტომბრის წაიშვა, მახატან გუგუშვილი.
ქობულეთის მე-7 საშუალო სკოლა, II კლასი.

„კომუნის“ შიგნით შიგნითაა
სიამავე იღვას თბილისის
46-ე საშუალო სკოლის რაზმეულის
საზაოს თავაჯღომარა

მანანა ლომოვარიძე

ვინც თბილისის აერობორტის გზაზე ყოფილხართ, უთუოდ შენიშნავთ დიდი გზატკეცილის ვასწვრივ რუსულ-ჭართულად, ღამაში ასობით დაწერილ სიტყვებს: „თბილისი ჩემი სიამაყეა!“

პირველად რომ წავიციებთ, გული სიბოთითი ამევსო, გავიფიქრე, ეს რა კარგად მოუღიქვინებია-მეთქი... თუმცა ან რა ვასაკვირია, თბილისელებს რომ ასე გვიყვარს თბილისი... მაგრამ აი, დედაქალაქის საპვირო კომპიტიდან შემომავალ სტუმრებს ორმავალ სასიამოვნოდ დარჩებთ ასეთი სიტყვებით შეხვედრას...

— დიახ, თბილისი ყველას სიამაყეა, დედაქალაქელი პიონერების სიამაყე. ამას ჩემი რაზმეული კარგი სწავლით, სანიმუშო ყოფაქცევითა და საინტერესო პიონერული ცხოვრებით გამოხატავს. სწორედ ამ სიტყვებით შთაგონებულმა ერთ ტრადიციას ჩვეულებრივ საფუძველი; მას დასაბამი რაზმეულის საბჭოს ერთ-ერთ მორიგ შეკრებაზე მიეცა. მეშვიდეკლასელების თაოსნობა ახსენა ნანა ვაბრავამ, მას მხარი აუბეს დამა ვაღერი და მანანა ჭილაძეებმა, მარინა ხაჩიძემ და ხათუნა წოწოიამ: შეიდი პიონერული რაზმი რაზმეულში. თითო რაზმი ორ რეპუბლიკაზე მოამზადებს მასალას და სკოლაში მეგობრობის ფესტივალს გაემართოთ. შემდეგ სკოლის ყველა პიონერი შემოგვეერთდა, მერე კომკავშირელებიც, არც ოქტომბრელები გადგნენ ვანზე და პირველი კლასიდან მე-10 კლასის ჩათვლით ყველა ჩაერთო დიდ სამზადისში. — თბილისი ჩვენი სიამაყეა! — ვასტუმარი ჩვენს ქალაქს მეგობრები და დაუფრთხილოთ, რომ ღირსეულად დაე არის იგი ჩვენი სიამაყე.

რაზმეულში ცხოვრება გამოცოცხლდა. ეს არა მარტო ჩვენი დიადი

პიონერული აქტივის კლუბის მუშაობის
ხელმძღვანელობს ნორა პიონერია
რესპუბლიკური საბჭოს წევრი,
საქართველოს სსრ
დასახლებული უფროსობის
ნათიელ ფაიროლიძე

**გაგვპოპაში
დანყებულ
მეგობრობას
დაიძინებ
პრ
უნერია**

სამშობლოს ყველა კუთხეში ბართების გაგზავნა იყო, არამედ ძიების საინტერესო პროცესი. მივაკითხეთ ბიბლიოთეკებს, ვადაიფურცლა უამრავი წიგნი და ჟურნალი, მოიძებნა ფოტოსურათები, რაზმეებმა დაიწყეს სხვადასხვა ეროვნების ბავშვთა თამაშობების, სიმღერების, ცეკვების შესწავლა: ერთი სიტყვით, შეიდი რაზმის არც ერთი პიონერი არ დარჩენილა, რომ კონკრეტული დავალებმა არ ჰქონოდა, ამას მოკვება ჩვენი მეგობრების სტუმრობა. ყველა მოსიქ რესპუბლიკიდან, უფრო სწორად მათი დედაქალაქების 46-ე სკოლიდან ვაწვდით ჩვენი თანატოლები თბილისის სტუმრებს პიონერები მშობ-

ლებთან ერთად ვხვდებოდით. სტუმარი — შეიძლება რაზმის კოლექტივებმა ვიანიწილეს. ვადაწვდით საპვირო სტუმრები შინ წავეყვანა; ჩვენი სახლის ჭერქვეშ გავითათ დამე, მეგობრობის სიბოთ ასე უკეთ შეივარდნობენო, — ვადაწვდა რაზმეულის საბჭოს შეკრებაზე.

აერობორტში ვილიუსელებს თეონა და ირმა ბეჭურები ხვდებოდნენ. სათემფრინავმა თურქმე მთელი ოთხი სათითი დაივარინა და 11-ის ნაცვლად ღამის 2 საათზე ჩამოფრინდა. როცა ბავშვები ქალაქისკენ წამოსულან, სტუმრებსაც შენიშნავთ წარწერა: „თბილისი ჩემი სიამაყეა!“ — რა კარგად არის ნათქვამი, — თქვა თურქმე ერთერთმა. გვიან ღამით პირველად ძველი თბილისის აღდგენილი უბანში მიხვდნენ, — ახლენილი ზღაპარივით გამოგვეცხადო, იხსენებდნენ შემდეგ თბილისის ამ უბანს. იმ ღამეს ლენინის მოედანზეც ვაგიდნენ, რუსთაველის პროსპექტიც ნახეს.

— რა ღამაშია თბილისი! — აღმოხდა თურქმე ჩვენს სტუმრებს, და ჩვენი ყველას სიამაყით ავგვესო გული, როცა მთორე დღეს თეონამ ეს ამბავი გვიამბო.

მთორე დღეს სკოლა „ლილიოთი“ და „მრავალკამიერი“ შეხვდა სტუმრებს; თამარიკო ავიშაბიამ იოსებ ნინოშვილის სიტყვები შეგავმა მათ: „რა კაცია, ეზო-კარი ვინც ნარეკლით შემოვლოდა, ვაგუბაროს ძმად შევიცვას, სიყვარულს და მეგობრობას!“

უფრო და საბჭოთა კავშირისა და საქართველოს ჰიმნები;

შემდეგ თამარიკომ სტუმრებს გოგონების ტრაქტატის 200 წლისთავისათვის მზადებულ უამბო.

ორინამ „უკრაინელებს“ მისცა სიტყვა, ისინი კი ჩვენი მეექვსეკლასელები იყვნენ, ნაწუმი „მოლდავის“ — VII-მეორეკლასელებს, ნადაამ — „სელორუსისა“ მეექვსე VI კლასს — „ლიტვას“, და სტუმრებმა რიგაზე დაწერილი ლექსების მოსმენით გა-

ხარეს. ფერიდემ — V პირველი კლასი — „ესტონეთი“ მიიხმო სცენაზე, ლილიმ X პირველი კლასი — „თურქეთი“, ცილა ტყეშელაშვილმა — IV კლასი — „უზბეკეთი“, ნორამ და ნაირამ „ტაჯიკეთი“, „ყირგიზეთი“, „ყაზახეთი“, მეგრეკლასელმა ცილა მენთაშვილმა ლექსით წამოიწყო საიქმელო:

„კავკასიის სამ ძმათაგან
სამ მეზობელ ერს,
ისე უფროთ ერთმანეთი
შეშორდება მტერს...“

და სიტყვა აზერბაიჯანისა და სომხეთის წარმომადგენლებს, უკვე თვით სტუმრებს მისცა.

სიმღერას ცეკვა ცვლიდა, ცეკვას — ლექსები. მ. ცხადია ამ მეგობრობაზე დაწერილი საკუთარი ლექსები გააცნო სტუმრებს...

სკოლაში 15 მოძვე რესპუბლიკის ხალხთა ენებზე გაისმოდა სიმღერები, ლექსები, მისალმებები — სტუმრებს მასპინძლებიც მათ შობოლიურ ენებზე მიმართავენ.

რუსეთის საბჭო და სკოლის კომკავშირის კომიტეტმა ხომ თავიდან ყველა კლასზე გაანაწილეს რესპუბლიკები, პოლა პიონერებმაც შეისწავლეს მათი ისტორია, ლექსები, სიმღერები, გაცნენ მათი მწერლები და საზოგადო მოღვაწეთა ცხოვრებას, შეადგინეს ალბომები, მოაზადეს სამახსოვრო საჩუქრები, სტუმრების ენაზე მიააღმების ტექსტების შედგენა ცადაეს.

სკოლაში მეგობრობის ზეიმის შემდეგ სტუმრებს დედაქალაქი გვაცანით, ვასტუმრეთ მცხეთას... ვუამბებთ „თბილისობის“ ჩატარების ისტორია, გავაცანით ჩვენი ქალაქის საბაბო მოქალაქენი: ამ შეხვედრის სამახსოვროდ ბევრი რამ დარჩა რაზმულში. დღეს ყველა კლასს, ყველა რაზმს აქვს მიმოწერა ჩვენი სამშობლოს სხვადასხვა რესპუბლიკების მოსწავლეებთან, ვინებოთ მათ ისტორიას, ქალაქებს, ხელოვნებას, მიღწევებს სობარტში: შევსწავლეთ ლექსები, სიმღერები, ცეკვები, თამაშობები... პიონერებმა მოქმენეს და

გადაიკითხეს იქაური პოეტებისა და მწერლების ნაწარმოებთა თარგმანები ქართულ და რუსულ ენებზე, ჩაინიშნეს გამოანათქვამები საქართველოზე, თბილისზე, ქართველებზე. ჩვენი თანატოლების ჩამოსვლამ ამ რესპუბლიკებიდან უფრო განამტკიცა მეგობრობა, ზალისიანი, საინტერესო ვახადა ინტერკულტურის ცხოვრება. მიმოწერა კვლავ გრძელდება, მას ინტერკულტურ და მისი სექციები უძღვებიან. მეგობრების გადმოცემული სამახსოვრო საჩუქრებით რაზმულში სკოლაში მუხუთები მოაწყო, ვუფრთხილდებით მოძვე რესპუბლიკებისადმი მიძღვნილ საინტერესო ალბომებს, სადაც სტუმრებმა ჩანაწერები დაგვიტოვეს.

„გვირფხოს ქართველი მეგობრებო, მოხიბლული ვართ თქვენი მასპინძლობით. გმადლობთ ასეთ გულთბილი შეხვედრისათვის, თბილისში გატარებული დღეები ჩვენითვის დაუვიწყარია. 1983 წელს ჩვენთან მეგობრობის ფესტივალზე გელოდებით.“

მ. შოსოვიძე 366-ე სკოლის
პიონერთა ლეზაბაიაძე.

„გულწრფელად გავიხარეთ თქვენს ქალაქში. თბილისი არა მარტო თქვენი, ჩვენი სიამაყეც არის! რამდენიმე დღეში ბევრი რამ შევიტყვეთ თქვენი დედაქალაქის ისტორიული წარსულის, საბრძოლო დიდებისა თუ შრომითი ტრადიციების შესახებ. გმადლობთ, მეგობრებო.“

მადლობა კოქლამაზაშვილების ოჯახს, რომელმაც შინ მიგვიბატოვა და სიბოთითი და მშური სიყვარული აგვავსა.

წელულს გადმოგვეცა სკოლის ახალი შუნობა. აქ პირველად ვატარებთ მეგობრობის ფესტივალს.

გიწვევთ, გელოდებით. ჩვენთან მალე შეხვედრამდე.“

საგვიზავითი. მ. შოსოვიძე 46-ე სკოლის
მოსწავლეთა ლეზაბაიაძე.

„ჩვენი, შორეული თურქმენეთიდან ჩამოსვლები, ვერ დავივიწყებთ თბილისს, აქ ბევრი რამ ვნახეთ, შევი-

ტყვეთ, ვისწავლეთ: განსაკუთრებით თბილისელთა გულთბილი გვეყვებოდა მთელი სიცოცხლის მანძილზე. მადლობა სკოლის დირექტორს მადლია კობაძეს, ჩვენს მასპინძელს, კლასის ხელმძღვანელს ლილი დესპოტაშვილს, ამ კლასის მოსწავლეთა შობოლებს, რომლებმაც არ დაგვავლეს ზრუნვა და სიბოთი. ხომ გელოდნით (ვეთილი იყოს) თქვენი ჩამოსვლა ქალაქ აშხაბადში.“

თ. შოსოვიძე 46-ე სკოლა.

„სიტყვა „გამარბობას“ თითოეული ჩვენგანი თქვენგორად წარმოვეტყვამთ, ასე ვესალმებით დილით ერთმანეთს. ამ სიტყვებით შეგხვდებით ჩვენიან, სკოლაში — ლატვიანში, რიგევი ჩამოსულთ.“

„არასოდეს დაგვიწყებთ, მალე შეხვედრამდე ვილნოუსში.“

„თქვენიან შევიძინეთ მეგობრები ბაქოდან, მოსკოვიდან, კიევიდან, ვილნიუსიდან, აშხაბადიდან... კა კარგია! ეს საბჭოური ცხოვრების ხასიათია, მეგობრობა... არ დაგვიწყებთ. გული გვეწდება, რომ მივიღიყვართ... მოვლავებთ, კიშინიოში მალე შეხვედრამდე.“

„გმადლობთ მეგობრობისათვის, სტუმართმოყვარეობისათვის, გულთბილი შეხვედრისათვის. გელოდებით კიევი.“ — არ წყდება ჩანაწერები.

მეგობრები ყველა მოძვე რესპუბლიკის დედაქალაქში გვყავს. ენენი ამ ქალაქების 46-ე სკოლის მოსწავლეები არიან.

რაზმეულის საბჭო, ინტერკულტურათან ერთად, რომლის თაგმდომარეა მემვიდეკლასელი ეკა ჭეხაშვილი, ყველა რაზმის მონაწილეობით წარმართავს მუშაობას.

— ბავშვობაში დაწვეულ მეგობრობას დავიწყებთ არ უწერია. გვითხრეს სკოლის ორგანიზატორმა მანანა ტრაპიძემ და უფროსმა პიონერხელმძღვანელმა ნათელა წირღვაძემ.

მეგობრობა გრძელდება!

მალე გამოცემლობა „ვანოლება“ ნორჩ მკითხველებს მშობლიურ ენაზე მიაწვდის ცნობილი საბჭოთა მფრინავის ანატოლი მარკუშას წიგნს „შეგძლიათ აღერიდდეთ“, რომელშიც ხაინტერესლო არის მოთხრობილი მფრინავის ვეჟაკურ პროფესიაზე, რეა-

ქტიულ ავიატაზე და თვითმფრინავის მართვის შესწავლის გზებსა და საშუალებებზე. ამასთან წიგნში ავტორი სახარებლო ცხოვრებისეულ რჩევებსაც იძლევა.

გთავაზობთ ამ წიგნის რამდენიმე თავს.

შეიძლიათ აღერიდდეთ

ანატოლი მარკუშა

შხსავლის მაგიერ

მატეაი თ. ხუციშვილი

ერთი კარგი მეგობარი მყავდა — ალიოზა გუროვი, ჩვეულებრივი ცამეტი წლის ბიჭი, ჩემი კარის მეზობელი. წელიწადზე მეტ ხანს ემეგობრობდით. შემდეგ კი...

შემდეგ კი როგორც სიმღერაშია ნათქვამი:

მეთაურმა კვლავ გამოიძახა (ეს ლექსი შენც გაიმეორე),

დასავლეთს წავიდა ერთ-ერთი, შორეულ აღმოსავლეთს — მეორე... გამოგვიძახეს ერთ-ერთი — კერძოდ მე. სულ მალე გავფრინდი. ალიოზა კი დარჩა.

მაგრამ თუნდაც ათასობით კილომეტრი რაა ნამდვილი მამაკაცური

მეგობრობისათვის? ჩვენ ვეახსოვდა ერთმანეთი და წერილებსაც ხშირად ეწერდით ერთიმეორეს. შეიძლება ეს წიგნი არც დამეწერა, შორეული აღმოსავლეთის აეროდრომზე ალიოზა გუროვის ერთი წერილი რომ არ მიმეღო.

აი, ის წერილიც: „გამარჯობათ, ანატოლი ბიძია!

მე კარგად ვარ. სკოლაშიც არა უშვას რა. ორი საშინაი მყავს, მაგრამ მალე გამოვასწორებ. მანამდე კი სხვა რაღაც მინდა მოგწეროთ. მე დავაწყვეტე თქვენსავით მფრინავი რეაქტივისტი ვავხლე.

ეს ჩემი მტკიცე გადაწყვეტილებაა. თუმცა დედა მიბრახდება, მეუბნება, ჯერ უმეცლომოდ წერა უნდა ისწავ-

ლო. უკვე წავიციოთ კოვქედუბას წიგნი „ვემსახურები სამშობლოს“ და კიდევ ვკითხულობ ავიატაზე, მეტი რა უნდა გავაკეთო, წარმოდგენაც კი არა მაქვს. თქვენი წასვლის მერე მათემატიკაში ცუდად წაშივლიდა საქმე. მასწავლებელი ამბობს, რომ გულმავიწყი ვარ.

ანატოლი ბიძია! თქვენ როგორ ხართ? სასწრაფოდ მომწერეთ რა უნდა გავაკეთო, რომ რეაქტივისტი გავხდე?

თქვენი ნაცნობი ალიოზა გუროვი. მაპატიეთ, რომ ასე ვწვდები. ძალიან მეჩქარება. საქმე მაქვს“.

ალიოზას წერილმა კიდევ გამახარა და კიდევ შემაშფოთა.

გამახარა, რადგან გავიგე, რომ ჩემი მეგობარი კარგ საქმეზე ოცნებობდა. როგორც თვითონ ამბობდა, რეაქტიულზე ფრენა, მართლაც ძნელია, მაგრამ ნამდვილად საჭირო და საინტერესო. ეს მე ძალიან კარგად ვიცოდი. შეუფთოებთ კი, მისმა უღარდელმა ტონმა შემაშფოთა. ვგრძნობდი, რომ ალიოზას წარმოდგენაც არ ჰქონდა, თუ რა არის „რეაქტიულზე ფრენა“. „ზუსტი დასაყენებისთვის“ კი აუცილებელია დასახული მიზნის ნათლად წარმოდგენა.

ამიტომაც ძალიან მომიხდა დავხმაირებოდი ალიოზას იმ სიროტულეების გარკვევაში, რომლებიც აუცილებლად წამოიჭრებიან ხოლმე ცისკვამთავალ გზაზე. დიდხანს ვფიქრობდი, დავდებოდი მაგიდასთან, დავწერიდი მის წერილებზე პასუხს, მაგრამ მერე ნაწერს ვხვდები, ისევ თავიდან, ვიწყებდი და მანაც არაფერი გამოდიოდა.

ვერაფრით ვერ შევქედი წერილში იმის თქმა, რაც, ჩემი აზრით, ყველაზე საჭირო, ყველაზე აუცილებელი, ყველაზე მთავარი იყო.

ახლა უკვე აღარც მასსოვს, როგორ გამოვიღო თავი, რომ ალიოზა არ იყო ერთადერთი, ვისაც „რეაქტიულზე ფრენა“ უნდოდა. რამდენი ისეთი ბიჭი მფრინავებზე საინტერესო წიგნის წაკითხვის უმაღლეს, ან მიმზიდველი კინოფილმის ნახვისთანავე მფრინავობა რომ მოუწოდებდა ხოლმე, მაგრამ არ იცის, რითი და-

იწყოს! სწორედ მაშინ ვადაწყვეტიტ ამ წიგნის დაწერა.

აი, ამით ვუბახულებ ჩემი მეგობრის, ალოშა გურიოვის წერილს. ამასთანავე მივგარბათ ყველა დიოსშას, კოლიას, შურას, ყველას, ვისთვისაც ჭერ ადრეა აეროკლუბში მესადახლოება, მაგრამ ვისაც მტკიცედ აქვს გადაწყვეტილი რეაქტიული ავიაციის მფრინავი გახდეს:

ძვირფასო მეგობრებო, მე თქვენ გაგიზიარებთ ფრენისას მიღებულ კონანსა და გამოცდილებას, გესაუბრებით მანქანებსა და ადამიანებზე, ძნელსა და სასიხარულო საქმეზე, ერთი სიტყვით, ყველაფერზე, რაც კი ჩემი ხანგრძლივი საფრენოსნო სამსახურის მანძილზე მიწვანე და ჰაერში განვიცადე და ვისწავლე.

ეს არის ამ წიგნის მთელი შესავალი. ახლა კი საქმეზე გადავიდეთ.

საეროღრმობი

დედამიწაზე აღბათ არ არის ორი ზუსტად ერთნაირი აეროღრმობი ისევე, როგორც არ არსებობს აბსოლუტურად ერთნაირი მოედნები ან ქუჩები.

მე არაერთი ასფერენი მოვლანი მიხანგეს — მიხლებოდა დაელოდა მინდამდე აეროპორტებში აღმართებული ასფერენ-დასაშვები ზოლით, საველე აეროდრომებზე, სადაც მიწა ლითონის ნამსხვრევებით იყო დაფარული, — თვითმფრინავის თვლებს ქვეშ ისინი ისე ხმაურობდნენ, როგორც ფორახზე მიხბული სათლი. დაშვებულვარ ვიწრო, ძელაკებით შემოზღუდულ ზოლებზე და უბრალოდ მგელოზეც, რომელსაც დასაშვები ადგილი თეთრი და წითელი ალმებით ან სულაც ტილის ნაქრებისაგან გაკეთებული „T“-ით ჰქონდა შემოსაზღვრული.

გამაზობ ჩემს პირველ აეროდრომზეც. ის მართლაც პირველი იყო ჩემს ცხოვრებაში და აღბათ ამტომაც ახლაც კი, ოცდაათი წლის შემდეგ, ნათლად მასხვს იგი.

აეროდრომი ზედ ქალაქის საზღვართან იწყობოდა.

ვიწრო შარავნა მაილა ხის თალქვეშ იკარგებოდა. შესასვლელში

ეკიდა მზისა და წიმიისაგან გახუნებული ლოზუნები:

„ჩვენ დაიბადეთ.

რათა ზღაპარი სინამდვილედ გადავიტკიოთ“.

თავს იქით შერეული ტყის პირას იდგა მის პატარა სახლი, სადაც საავიაციო ნაწილის შტაბი იყო მოთავსებული. მისგან რამდენიმე ნახიჯის დაშორებით ანგარი იყო აშენებული. ამ მაილად, მრავალთაღიანი ნაგებობების ქვეშ ათევედა ლამეს ჩვენი „პო-2“. ანგარი დიდი იყო, ბნელი და ხმაურლიანი. ერთდროულად მასში ორმოცდაათი მანქანა თავსდებოდა. მისგან ოდნე დაშორებით ქარების ქალაქი იყო გაშლილი იქ ვცხოვრობდით ინსტრუქტორები და აეროკლუბის კურსანტები. ტყის გაღაღამი ზიწამი უზარმაზარი ცისტერნები იყო ჩაფლული, რომლებშიც საწვავსა-საპოხი მასალები ინახებოდა და რომელთაც დღისითაც და ღამითაც იცავდნენ. ყველაზე საინტერესო რამ შლაგბაუმის გაღაღამი მდებარეობდა. იქვე ვესალს კრძალავდა გამაფრთხილებელი წარწერა.

ამ მრისხანე წარწერის იქით იწყებოდა ჩვეულებრივი, საკმაოდ ფართო მიწდორი, რომელიც ხასხასა, ლორთქო ბალახით იყო დაფარული. აქ ორ წყებდა ფრიალებდნენ თეთრი და წითელი ალმები. ისინი მიწდორს სამ თანაბარ ნაწილად ჰყოფდნენ: ასფერენ, ნეიტრალურ და დასაშვებ ზოლებად.

დასაშვები ზოლის მარცხენა მხარეს გარკვევით მოჩანდა ტილოსაგან გაკეთებული ცნობილი საავიაციო „T“.

„T“ — დაშვების ნებართვის ნიშანია. რამდენჯერ მომისმენია და წამითათხავს: „თვითმფრინავი ზედ „T“-სთან დასევა“, „პირდაპირ „T“-ზე დაეშვა“...

მაგრად დაიბეული, თითქოს გახამებული „T“ საფერენი მიწდორის შეაგულში ანათებდა. განსაკუთრებულ შემთხვევაში იგი მოხაზულობასაც იცვლიდა.

როდესაც უნდათ მფრინავს განსაკუთრებული ბრძანება ან გაფრთხილება გადასცენ და რადიო კი

არ მუშაობს. დასაშვები ტილოს ხაქურს მოიწველებიც ხოლმე. დასაშვები „T“ მფრინავს ხელმძღვანელებს: „შაი გვაქვს დაზიანებული როდესაც „T“, „F“-ს დაემსგავსება, ეს ნიშნავს: „არ იშლება მასის მარჯვენა საყრდენი, თუ ტილოთა აღნიშნულია ნიშანი „T“, მაშინ უნდა მიეხედეთ, რომ არ გაშლილა მარცხენა საყრდენი.

თუ კი „T“ ჭვრად იქცევა, მაშინ დაშვება აკრძალულია. ჭვრად მშინ შლიან, როდესაც დასაშვები ზოლა დაზიანებულია და აეროდრომი დაკავებულია და არ შეუძლია თვითმფრინავის მიღება.

თუ „T“-ს გარდიგარდმო ღერძზე ეკლევ ერთი ნაქერი გამოჩნდება, ეს უკვე ნიშნავს: „ყველა თვითმფრინავი დაეშვას“.

ცარიელი აეროდრომი ვერაფერ შთაბეჭდილებას სტოვებს. სულ სხვა საქმეა, როდესაც მორიგი გაფრენის წინ პირველად მოხვდები ათფერენ ზოლზე. მაშინ გეჩქენება, თითქოს თვითმფრინავები ყოველი მხრიდან თოვლის ფანტლებებით გაიქცევა თავზე. ამ უსამართლო შეგრძენებას თავი რომ დააღწიო და გაეგრძე, თუ რა ხდება ირგვლივ. უმკრებესია „კვადრატის“ რომელიმე ფარდულზე დაჭდე, შეარჩიო გასაწყობად გამაზღებელი თვითმფრინავი და აფერენამდე თვალი მიადევნო.

თოხი ალმით შემოსაზღვრულ „კვადრატში“ შეგიძლია მშვიდად იყდე. იქ ვერაფერ დაეჯახება, არც შენს თავზე დაეშვება ვინმე. „კვადრატში“ ყველაზე წმინდა ადგილია: მთელი აეროდრომი თვითმფრინავებს ეკუთვნის. „კვადრატში“ — მხოლოდ ადამიანებს.

მაშ, ასე: შენ შეარჩე დიდი ცისფერი თვითმფრინავი, რომელსაც ძარბზე „3“ აწერია ძალიან კარგი. ჩვენც „სამიანს“ დავეკვირდეთ. მის ეს-ესაა მოსცილდა ბენზინგამწყობი. აი, კაბინაში მფრინავები ჩასდნენ, დატრიალდა სრახნი და „სამიანი“ ნელა გაიკოცა წინ.

დააკვირდი, როგორ ერთდროულად მოაბრუნეს თავი მფრინავებმა. ისინი ახლა თვითმფრინავის წინ მდებარე ადგილს ათვლიერებენ,

რატო რაიმე დამბრკოლებას არ გადააწყუნენ ან, რაც კიდევ უფრო უსარეულოა, ვინმეს არ დაეჯახონ.

რამდენიმე წუთით „სამიანი“ წინასასტარტო ხაზზე გაირინდა: ინსტრუქტორმა შეგირდს რაღაც შეახსენა და მანქანა ბოლო, გარდღეარდმო ხაზზე გავიდა.

გარბენი.

აფრენა

ახლა ეცადე, „სამიანი“ თვალახედვიდან არ დაკარგო, არც სხვაში აგერიოს.

შეხედე, თვითმფრინავი მარცხნივ გადაიხარა და მოხვევა დაიწყო. ი. ი. მფრინავმა ასრომოდდათი მებრის სიმაღლე აიღო და პირველი შემობრუნება დაიწყო. მე ჯერ არ გეტყვი, თუ რა ხდება ამ დროს თვითმფრინავში. მთავა დრო და ჩვენ ერთად აფრინდებით. აი, მაშინ კი ყველაფერი გაჩვენებ ახლა მხოლოდ იმას დააკვირე, რომ თვითმფრინავმა მოუხვია ერთხელ, მეორედ, მესამედ და ბოლოს მეოთხედ.

მესამე შემობრუნების შემდეგ მანქანა სწრაფად უახლოვდება დასაშვებ ნიშნებს, მებრ-მებრობით კარგავს სიმაღლეს და ბოლოს მიწაზე მიგორავს.

ამას წრეზე ფრენა ჰქვია. მერე რა, რომ ამ „წრეს“ ოთხი კუთხე აქვს. სახელი მხოლოდ პირობითია (მძლოლები საკებს „ბორბალს“ უწოდებენ. თვლევ „საკივურაოს“, მინების მწმენდ პატარა ბურკეტს — „მეწივებს“, მაგრამ მაინც ყველაფერი ნათელი და გასაგებია).

წრეზე ფრენა საწყისთა საწყისია.

ისე, როგორც ჩვეულებრივი სკოლის პირველ კლასში გაკვეთილები სწორი ხაზის ჩამოსვით და საანგარიშო ჩხირებით იწყება, პილოტორების ტექნიკის ათვისებაც შეუძლებელია, თუ წრეზე ფრენა არ ისწავლება.

თუ სწორი ხაზის ჩამოსმა არ გეცოდინება, წერას ვერ ისწავლი და სწორედ ასევე, თუ აფრენა და დაშვება არ დაგეგმე, ვერსად გაფრინდები.

ბის მკაცრი წესები დაარღვევ, შენ შენდაღუნებურად იქცევი იქაურ დამბრკოლებად და საკუთარ სიცოცხლესაც ხიფათში იგდებ. აეროდრომი დღდაქალაქის ქუჩა როდია, რომ ყოველ გზაჯვარედინზე მილიციელი იდგეს. საფრენ მოედანზე წესრიგს ყველა უნდა იცავდეს.

ისე, ძალიან სწორადაც რომ მიდიოდე, ირგვლივ მაინც უნდა მოიხიხელო. წესრიგს მარტო ქვეითები როდი არ ჰრვევენ. შეიძლება ისიც შეეცდეს, ვინც დაფრინავს.

ფრენის დამთავრების შემდეგ, ყველა თვითმფრინავი ანგარში ბრუნდება. ჩვენც იქითვე გავეშუროთ. იქაც შეიძლება რაღაცის ნახვა.

ბი თვითმფრინავებს, რომლებიც დამეს ცის ქვეშ ათევენ, მიწაზე ღრმად ჩარჭობილ პალკებზე აბამენ. სიფრთხილეს თავი არ სტკივა: დამე შეიძლება ქარი ამოვარდეს: დამშულ თვითმფრინავს იგი ვერაფერს დააკლბა, იალაზე გაშვებულს კი დამსხვრევს.

რამდენჯერ ვყოფილვარ თვითმფრინავების სადგომში და უწყსნივობა არასოდეს შემიმჩნევია. ძრავებს შეხედავ და — ახლებივით ბრწყინავენ. ჰერახალივით გაწივებული ცეცხლმჭობები ერთ მწყრივში დგანან. ფრენის დამთავრების შემდეგ მანქანის გასაწმენდი ჩრებები კი კობტად არის ჩაეკილი ყუთებში.

ქუთუიანი ძრავა საიმედო არ არის. მართლაც, თუ კი მანქანა მტკვრში ან ზეთშია ამოგანგლული, ვინ არის თავადები, რომ მას ტანზე სახიფათო წყალულები არ ექნება? აბა, უწესივობაა როგორ უნდა შეამჩნიოთ თუ ძრავა დანაგვიანებულია? ავიაცი კი ვერავითარ უწყსივობას ვერ იტანს — ვერც დიდს, ვერც მცირეს. ნებისმიერი, თუნდაც უმწინველყო დანიანებაც კი სახიფათოა... თვითმფრინავი ტრაქტორი როდია,

ხნულზე გააჩერო. აი, ასე თავგამოდებობ რატომ იღეწიან. სესხუფთავი: სათვის დღდამიწაზე არტებულ წესებს ველ აეროდრომზე.

ახლაც, ისე, როგორც წინა თავში, შემეძლო შენთვის ათობით საკონტროლო კითხვა დამესვა. მეკითხბა, მაგალითად, ასეთი რამ: როგორ გამოიყურება შენი სამუშაო ადგილი — შენი მაგიდა? ყოველთვის იცი თუ არა სად გიდევს ფანქარი? შარვალზე ღილი ხომ არა გაქვს აწყვეტილი?... მეტს აღარ გავაჭრებულბე, თორემ შენ იფიქრებ, რომ მთელ ის წიგნი შენთვის ჭკუის სასწავლებლად მაქვს დაწერილი.

ჩვენ უკვე ვიყავით საფრენ მოედანზე, ცალი თვალთ თვითმფრინავების სადგომშიც შევიხედეთ, მაგრამ ეს სულაც არ არის ის, რისი ნახვაც ჩვენ კიდევ მოგვიწევს. „აეროდრომი“ მართლა მარტო რკინის მესრით შემოკავებული მინდორი როდია, ის უფრო შორს იჭრება მიწაზეც და პაერშიც.

მინდორი ალყაშემორტყმულია პატარა, ლამაზი წრებებითა და მრავალუხიხედებით, რომლებზეც ნომრებია აღნიშნული. მოდი, ამ გეომეტრიაშიც გავერკვეთ...

წრეები საპილოტო ზონას აღნიშნავენ. მათ თეთრი აფურთხ გამოხატავენ ან კირის ხსნარით წერენ — ნომერი პაერიდანაც კარგად უნდა ჩანდეს. აქ, საპილოტო ზონაში, პილოტები თვითმფრინავს ზურგზე აწვენენ, მიწისკენ ღრმა პიკირებით ეშვებენ, ცას საბრძოლო მობრუნებებით სერავენ — ხვეწენ ჰაერთან ოსტატობას, ყველაზე რთული მანევრის დროსაც სიზუსტესა და სისუფთავეს ეჩვენებან. პილოტაჟზე სხვა დროს უფრო დაწერილობით მოვაიყვანე, ახლა კი სხვა ზონასაც გავეცნობ.

მე-5 ზონა მცველავი ფრენისთვის არის განკუთვნილი. აქ მფრინავები

წერილებს სსპკსსსპნაირი პაპაიანები წერენ

მიწასთან სიახლოვეს ეჩვევიან. არც ისე იოლი თავბრუდამხვევი სისწრაფით სულ რამდენიმე მეტრზე გადაუჭროლო დღემამჩნას. მცელავი ფრენა კი საფრენისნო ხელოვნების უარესად მნიშვნელოვანი ნაწილია. თუ საპაერო მდგომარეობა მიწის პირამდე დამეებას მოითხოვს, თუ საბრძოლო ვითარება გაიძულეებს ყველაზე დაბალი წერტილიდან იერიში მიიტანო მოწინააღმდეგეზე, შენ მზად უნდა იყო ამისათვის. არ უნდა დაიბნე, მიწამ არ უნდა შეგაშინოს. აი, ამიტომ „ცელავენ“ სასაელო თვითმფრინავები ყოველდღე მიწას მე-5 ზონაში. ვინც აეროდრომის სიახლოვეს ცხოვრობს, უკვე შეეჩვია ზედ სახურავების თავზე მოღრიალე თვითმფრინავს და აინუნშიაც არ ავლებს ამას. არც იმაზე ფიქრობს ვინმე, თუ რამდენი სანტიმეტე, მოთბინება, გამძლეობაა საჭირო, რომ საკუთარი თვლებში-სადმი ასეთ ნდობას შეეჩვიო და არასოდეს არ შეტღე.

ახლა ბავშვებისგან მიღებულ წერილებზე ვისაუბროთ. ამ წერილებს ძირითადად მომავალი „რეაქტივისტები“ მწერენ. ახლა მათ „ქოსმო-ნავებიც“ დემატენენ.

უპირველეს ყოვლისა დიდი მადლობა ყველა, ყველა, ყველა კორესპონდენტს. წერილი ყოველთვის სასიხარულოა. განსაკუთრებული მადლობა მაინც იმათ, ვინც ჩემი წიგნის ნაკლოვანებებზე მიმითითა. ეს გულახდილი შენიშვნები ძალიან დამეზმარა ამ წიგნის ხელახალი გამოცემის მომზადებისას.

წერილებს ერთ ნაწილში დსმულ კითხვებზე წიგნს არ ეხება, მაგრამ თავისთავად ეს წერილებიც საინტერესოა.

კოსტრომელი კოლია ს. მეკითხება: „მე ძალიან გულმაიწყვი ვარ. რა მეშველება? მირჩიეთ, ტოლია ბიძია, რა მოფუხეხრო ჩემს თავს, თორემ ავიაციაში არ მიმიღებენ“. ვიქტორ ფ. ურალსკიდან მწერს: „ცალი თვალით ძალიან კარგად ვხედავ, მეორეთი — ცოტა ნაკლებად. რას მიჩრჩევთ?“

შორეული ჩრდილოეთიდან ლინია ს. მეკითხება: „საჩქაროდ მაცნობეთ, შეიძლება თუ არა მეექვსეკლასელს ყავდეს შეყვარებული“.

მე ძალიან მსიამოვნებს ასეთი წერილები, რადგან ისინი ნდობას გამოხატვენ. ამიტომ ვცდილობ ამ წერილებზეც ღრმბ, საფუძვლიანი პასუხი გავცე, თუმცა ზოგჯერ მიჭირს ამის გაკეთება.

მართლაც და, რა უნდა ვუპასურო მზედველობის დეფექტით მწუხნებულ ადამიანს? მინდა დავენმარო, მაგრამ მე ზომ ექიმი არა ვარ. ამიტომ იძულებული ვარ დავურეკო ნაცნობ მედიკოსებს, მანამდე კი

ვურჩიო ვიქტორის დაწოლილმა არ იკითხის წიგნი, ყურადღება მიაქციოს მაგიდის სწორად განათებას, ჰაიმოს უში სტაფილო.

როგორ ვებრძოლოთ გულშეიწყობას? ამ კითხვაზე პასუხის გაცემა არ მივირს: მფრინავ-ინსტრუქტორის გამოცდილებიდან გამომდინარე, ბიჭებს ვურჩევ თავისთვის მოიგონონ „საკონტროლო კითხვები“ და „შარგალეების“ დაჯამებულად უპასუხონ მათ. მაგალითად ასე: გაიარე იმ ქუჩაზე, რომელზეც ცხოვრობ. ყურადღებით დააკვირდი სახლებს. შემდეგ სცადე დახატო შენი მარშრუტის სქემა. მიუთითე რომელ შენებშია მათაზია, რა აქვს მას ჩამოფარებული, რა არის ვიკრინაში გამოფენილი და ა. შ. ანდა: უყუარე სურათის რეპროდუქციას. ეთქვი, ერთი წუთი, შემდეგ ვიღააბრუნე და ქაღალდზე ჩამოყურე ყველა დეტალი, რომელიც დავამახსოვრდა. შემდეგ გამოსახულებას შეადარე...

მას, ვინც მერტ გულშეიწყობას იჩენს წერისას და „წესრიგის“ ნაცვლად წერს „წესრიგის“ ან „შარა-

გზის“ ნაცვლად შარგვასა, ვურჩევ ყოველდღე დილის დაქუჩავასეთი წიგნიდან გადაიწეროს ერთი-ორი გვერდი, შერე ხელნაწერი დედანს შეუდაროს. როგორც ბავშვები მწერენ, ასეთი ვარჯიშები თურმე სასარგებლოა. დაახლოებით ერთ-ერთი თვის შემდეგ დაბნეულობა თითო-ორ „დაბნევა“ და უკან დაიხეცს, სამი-ოთხი თვის შემდეგ კი ბებულებ დღეევა. მაშინ შეცდომებიც გაქრება...

ვლებულობ ისეთ წერილებსაც, რომლებიც სულაც არ მისაჩებენ. ვინეილე ვასია ტ. მოსოვს: „დაბნევილ საბჭოთა აკემიის საუკეთესო მფრინავების ბიოგრაფია და ახალიცის განვითარების ისტორია“, ხელო ვასია ლ-ს მოგვილოვიდან უნდა დავუწერო, არც მეტი არც ნაკლები, „მეტეოროლოგიის ძირითადი ცნობები, საშტურბანო მომზადების ძირითადი საკითხები და კიდევ ფაის მიერ რეგისტრირებული ყველა რეკორდი“.

აი საიტრება თუ ვინდა. ადამიანმა ამ ქვეყნად თორმეტი, მთელი თოთხმეტი წელიც იცხოვრა

და ახლა უნდა, რომ დავუწერო „მხოლოდ და მხოლოდ“ ვეფხვიან განვითარების ისტორიაზე ვეფხვიან მთელი მეცნიერების მინაზისი, ან გადაუწეროს ოფიციალური რეკორდების კარგა მოხრობი წიგნი... ასეთ კორესპონდენტს უნდა ვკითხო: „შენ, ჩემო ძმაო, თუ დღეევილი ამ კითხვების შედეგისას? გულახდილად უნდა ვთქვა: ასეთი წერილები ვულს მიტეხენ, მამაზებენ კიდევ. რატომ? სერიალულობა აკლიათ და იმიტომ. არასერიოზულობის უკან ყოველთვის რბილი ფუთფუთა და ამასთან ძალიან ევრავი სინარმავე იმალება. ყველამ იცის, რომ ბოლო ორმოცდაათი წლის მანძილზე შეიქმნა სააიციო ლიტერატურა, გამოჩნდა სპეციალური ჟურნალები, გახვთებები: ჰოდა, ვიდრე ასეთ წერილს დაწერდ, წაღი ბიბლიოთეკაში. გადაფურცლე წიგნები, დაფიქრდი... თორემ ერთმა ახალგაზრდამ ასეთი რამეც კი მომწერა: „მაცნობეთ, რომელი დანესებულება გაცემს პასუხს თქვენი წიგნის ბოლოში დასმულ კითხვებზე“. როგორ მოვწინი? ადამიანს

უცნობი სილიობები

ზოლოგების ჩვეუმა აღმოაჩინა და ვერტმფრინიდან ფოტოსურათი გადაუღო მეცნიერებისათვის უცნობი სილიობები. ეს მოხდა ნამიბის ულანზოში. ამ ცხოველთა სიმაღლე ხუთ მეტრს აღწევს. რაც ერთი მეტრით აღემატება ცნობილ აფრიკული და აზიური სილიობების სიმაღლეს. ახალაღმოჩენილი ვილიობები ღამის ცხოვრებას ეწევიან, სიხუნლეში ისინი ორმოცი კილომეტრით გადაინაცვლებენ ზღვრე ერთი ადგილიდან მეორეზე. ოკამპოს, ხორცის და ბუშმენთა ტრამები უსვოვარი დროიდან იცნობდნენ ამ არაჩვეულებრივ სილიობებს, მათი სილუეტები

გაზვდება კლდეებზე გაკეთებულ ნახატებში, მაშას მესწიერებს დღემდე არ სწერიდათ, რომ ისინი ახლაც არსებობენ.

წა ბაალიზიანამთ კალიას!

„საბავსეველი სტუმრებო, დაბნეოთებოთ ვოხოვრ არ იხმაროთ მწვანე ფერის საგნები და ტანსაცმელი“ — ასე აფრთხილებენ ავსტრალიის სამხრეთ ნაპირთან ახლოს მდებარე კუნძულ ფლინდერსზე ჩასულებს ავსტრალიელი ხელისუფლანი. ავსტრალიელთა ეს საუყარელი კურორტი ერთი წლის წინამ მთლიანად დაფარეს კალიების ურდოეშია, რომლებიც თავშეუკავებლად ეტანებოდნენ ყოველივე მწვანეს, სულ ერთია, მცენარე იყო იგი თუ ტანსაცმელი. 1981 წლის დეკემბრის აქვო კუნძულზე ერთ მეცენარეს კი ვერ ნახავთ — ყველაფერი შეებულა!

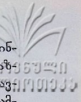
სამორტის შამქელსის სახეობა

როგორც ისტორიკოსები ამტკიცებენ, ბაალბის მოკე სამორტის ერთ-ერთი უძველესი სახეობაა. ეგვიპტეში, ნილოსის სერაში, აღმოჩნდა ბარბეიფი, რომელიც ორი მამაკაცია გამოსახული. მათ ხელთ უძველესი თანამედროვე მოკე-კოზის მსგავსი ჯოხები და

მრგვალი საფანი, ეტეპოა, ზურთი. არქეოლოგებმა დაადგინეს ბარბეიფის ხნივინება — თითქმის ოთხი ათასი წელი. მათი აზრით, სამორტის ეს სახეობა მწვენივების გამოიწვლია. მის სიძველდე შეტყველებს ბაალბის ნაოფინი მეორე ბარბეიფიც მასზეც ბაალბის მოკე არის გამოსახული, ოღონდ მოთამაშენი ქალები არიან.

ოფიციალური სპორტული სპორტოვრთის მტკიცებით, ბაალბის მოკე გასულ საუკუნის შუახანებში წარმოიშვა დღებრივად ცნებში. ქალთა ვუნდები კი სპორტის ამ სახეობაში მხოლოდ 1980 წლიდან მინაქილეობენ ოლიმპიურ თამაშებში.

უნდა, რომ მის მივივრად დაწესებულმა იფიქროს.

ამ წერილზე პასუხი არც კი გამოიკა. იმედი მაქვს მკითხველები არ გამამტყუნებენ.

ქნელი უპასუხო ისეთ კითხვებზე, რომლებსაც ბოლოში ასეთი სიწარყი აქვს: „უხევეთის მისი, კარლ მარქსის ქუჩა, № 4, ვიქტორ...“ შემდეგ კი ისეთი ჩახუტუქებული ხელმოწერაა, რომელსაც გამადიდებელი შეუთავს კი ვერ წაიკითხავ.

ან როგორ უნდა უპასუხო აღმომანს, როცა წერილის ბოლოს მისამართის ნაცვლად წერია: „პასუხს ველი, როგორც მგელი“.

სამწუხაროდ ასეთი შემთხვევები ახლს:

ერთხელ ციმბირელი ბიჭისგან საოცრად ჰკვიანური, სანტერუსო წერილი მივიღე. მისამართი კი ეწერა, მაგრამ გავარი და სახელი არა.

მაინც უპასუხე, ოლინდ კონვერტზე ბიჭის მისამართის შემდეგ მივაწერე „თქვენნი ოჯახის ყველაზე გულმაყვი, ავიცილთ გატაცებულს, წყერს“. ადრესტამა წერილი მივიღე. ეს ვალდებინა პასუხიდან გავიფიქ. პასუხი კი ძალიან სუსხიანი იყო. ვალოდა გამიწერა, რატომ? ჯერ ერთი, თურმე ნუ იტყვით, დროზე არ ვუპასუხე (ექვსი დღე გავიდა), მეორე, — ცოტა მიეწერე (აბა რა უნდა მიმეწერა „ყველაზე დახვეწილი“ კაცისთვის, რომლის ფსკერით მომბინის იმედი არც მქონდა), მესამე — ჩემი წერილი საბუბრად მანქანაზე იყო დაბეჭდილი (ვალდებამ მერე ბიუროკრატობად მიიჩნია)... მეორე ჩვენს მაინც „შევიკვიდი“ და ავეგო რომ წილია, მეგობრული მიმოწერა გვაქვს.

გამობრახდა სხვა მკითხველიც — კიეველი რომან რ. მან გამომოგზავნა 34 სტრიქონიანი წერილი, რომელშიც 19 ორთოგრაფიული და 27 სხვადასხვა ხასიათის შეცდომების დაშვება მოახერხა, ამასთან, ერთ ფურცელზე ქონიანი თითების 6 ანაბეჭდი დატოვა...

წერილში დამხვეწილ ყველა შეცდომას ხაზი გავუსვი და რომანს უკან დავეუბრუნე. პირდაპირ ვუთხარი, რომ მე-8(1) კლასელისთვის

სირცხვილია ასეთი წერილის გამოგზავნა, რომ მისგან არც მფორნავი გამოვა, რადგან ფეხებში, მოუწყნარებელი, პირდაპირ რომ ვუთქო, თავზედი ადამიანი ვერასოდეს ვერ შეძლებს რთული საავიციო ტექნიკის მართვას. ამასთან იძულებული ვიყავი რომანისთვის შეთქვა, რომ ის ტრამპასაც არის. სხეებთან ერთად მან ასეთი რამაც მოაწერა: „მე ყველა ძირითად საკვანს „კარგზე“ და „ფრიადზე“ ესწავლობ...“

საერთოდ ბავშვების წერილები ზოგჯერ მიმოწერის აზრზეც ჩამაფიქრებენ ხოლმე.

მივიყვან ერთ მავალითს. ველბულბო ღია ბარათს — უცნობი გოგონა მთხოვს ვაცნობო რომელიმე მგინავის მისამართი. უნდა წერილები მისწეროს. მას კიდევ სურს „მიიღოს ცნობილი მწერლის ან კინომსახიობის სურათი ავტოგრაფით“. წერილით ვთხოვე გაეგვიჩინებინა ჩემთვის, თუ რად უნდა როდემომე ავიატორის მისამართი, რა უნდა მისწეროს მას ან რაში სჭირდება ცნობილი მწერლის ან მსახიობის სურათი. თავისი თხოვნა გოგონამ ასე განმიმარტა: „მე წერილებსა და ფოტოსურათს ჩემს ამხანაგებს ვუჩვენებ და შერთი გულზე გავხეებ...“

არ ვიცი, ჩემი მხრიდან შეიძლება უტაქტიობაც კი იყო, მაგრამ ასეთი „აღსარების“ პასუხად გოგონას გაეუბრებელი ლეგ ნიკოლოზის ქეტოლსტონის სურათი წარწერთი: „რუსეთის ყველაზე ცნობილი მწერალი, ჰკვიანური ცხოვრების ბრძენი მასწავლებელი“. მინდა მჭეროდეს, რომ ასეთი საჩუქარი იმ გოგონას დაფიქრებდა უმცირესი მიმოწერის უახერხებულზე...

მიმოწერის საგრებლობაზე მე ასე ვფიქრობ: წერილების გაცვლას მხოლოდ მაშინ აქვს აზრი, როცა კორესპონდენტები ერთმანეთს ამდიდრებენ აზრებით, შთაბეჭდილებებით, სხვათაირი მიმოწერა წყლის ნაყვ, დროის ფუჭად ხარჯვა...

ბავშვებისგან მიღებული წერილების უმრავლესობას უდიდესი სიხარული იმითმ მოაქვს, რომ მე მა-

თი საშუალებით ვიგებ ბევრ სანტერუსოს, ევენობი მკითხველთა ჩვენის სამყაროს. ვბრუნდები „შეუთავსო კოლექტივებში, საიდანაც, სამწუხაროდ, დიდი, ძალიან დიდი ხნის წინაა გამოვიდო...“

პატარა ქალაქ ბორიდან ერთი პატარა ბიჭი თავისი ცხოვრების ყველაზე დიდ, ყველაზე ბედნიერ დღეზე მწერს. რა მოხდა? სერიოზო ლიბანიმა, მომავალმა „რეპუტაციისტმა“ თვითმფრინავ „ან-2“-ით გაისიერნა! სასიხარულოა და რა სასიხარულო! კაცი მეტყველ ცაზე აღმოჩნდა. თქვენ ფიქრობთ, რომ მან ბილეთი იყიდა? სულაც არა. სერიოზო მთელი თვე სასოფლო-სამეურნეო ავიაციის საველ მოვლანზე ბორტმეკანიკოს უხმარებოდა და გაფრენით იქნა პრემირებული!

ასეთი წერილის მიღების შემდეგ მიველი კვრა გახარებული ხარ. ან როგორ არ უნდა გავახაროს კარგმა საქმემ.

აი, მეორე მავალითიც.

უკრაინელმა ბავშვებმა საკუთარი ხელებით პლანური ააგეს. მოდელი კი არა, ნამდვილი სასწავლო პლანური. მწერენ წერებს, მთხოვენ გაეუბნავნო ინსტრუქცია პილოტრების ტექნიკაზე. ასეთი ბავშვებისათვის არ დაგვხარებოდა მიჯნოვო ყველა საქმე და საკუთო წიგნის ძებნაში მთელი ქალაქი შემოიბრინო...

ვკრძნობ, რომ მკითხველთა ყველა წერილს ვერც ამ თავში ვუპასუხე. რას იზამ? ზღვას ვერ ამოხაპავ! კვლავაც ვიმეგობროთ, წერილები წერეთ ერთმანეთს და თუ კი ჩემი ჩრეხები ვინმეს რაიმეში გამოადგება, ჩემზე ბედნიერი კაცი ქვეყანაზე არ იქნება. ჯერ-ჯერობით კი კვლავ უნდა გაფიქროთ: უკრად იყავით მეგობრებო, უკან ნუ დაიხვეთ. დადგება დღე და თქვენი შუემოფონების ყურსაცემებში აუცილებლად გაიგონებთ: „გაქვთ აფრენის უფლება!“

ძალიან შორ, ძალიან მაღალ, ძნელ და ბედნიერ გზებს გისურვებთ, ძვირფასო მეგობრებო!

დაკვირვებები

ფეოდალური საქართველოს თავდასაბრუნებელი რევოლუციური კულტურული ცენტრი, დავით გარეჯის მრავალმხის გამოქვაბულთა კომპლექსი, მდებარეობს ისტორიულ კუთხეში, თბილისის სამხრეთ-აღმოსავლეთით. დღემდე აღქმადან 80 კმ დაშორებით იგი დაარსებულია VI ს. პირველ ნახევარში ერთ-ერთი სახელად მამის, დავითის მიერ. დავითის ხიცობის შემდეგ აქ რამდენიმე სამონასტრო კომპლექსი შეიქმნა: დავითა, სადაც თვით დავითი დასახლდა, დილის რქა, ნათლის-წყევლი. კომპლექსი თანდათან გაფართოვდა და მონასტრის რიგებში ერთ დროს ოთხშობი შეიქმნა. ესენი იყო უღანის, წამებელი, ჩინხიტური, თფიჩხეციები, ბერთაძის, მღვიმე, ქოლავრის, დიდი ქვაბები, ვერანავრები და სხვ. აღნიშნულმა მონასტრებმა დიდი როლი ითამაშეს ქართულ კულტურის განვითარებაში. აქ თარგმნიდნენ შსოფლიო ლიტერატურას საუკეთესო ნიმუშებს, წერდნენ ორიგინალურ ლიტერატურულ შრომებს, შეიქმნა სამხატვრო სკოლა.

XII ს. დასაწყისში დავით აღმაშენებელს დაეპირაჩივოს მონასტრები სამეფო სასურველად შექცევა და გადასახლებიანად გაუთავისუფლებია. 1265 წ. მონღოლთა

ჩარმა ბერქა — ეუენის სარდლობით დაარსდა და ააოხრა დავითგარეჯა. XIV ს. ში გიორგი V ბრწყინვალემ კომპლექსი მძლავრ პოლიტიკურ და ეკონომიკურ ძალად აქცია. მონასტერთა მუხევერები სამეფო დარბაზის წყაროზე იყვნენ. XIV ს. ში, თემურლენგის შემოსევების დროს, სამონასტრო ცხოვრებამოკლდა. 1424 წ. ალექსანდრე პირველმა (დიდმა) დავითგარეჯა მცხეთის საპატრიარქო ელენიას შესწარა. 1616—17 წლებში კომპლექსი სპარსელებმა დაარბიეს. 1659 წ. თეიმურაზ პირველმა ისევ აღადგინა მონასტრის საქმიანობა. დავითგარეჯის მონასტრმა XIX საუკუნემდე იარსებია.

გვიანდელ ფეოდალურ ხანაში სამონასტრო კომპლექსი ერთმანეთთან დაკავშირებული იყო საგუშაგო კოშკებით. მონასტრები დავითის მთიანეთში 25 კმ დაშორებით იყო გაუანებული. დავითგარეჯაში სხვადასხვა დროს მოღვაწეობდნენ ილარიონ ქართველი, იოსებ გარეჯელი, დემეტრე I. სულხან-საბა ორბელიანი, გაბრიელ საგინაშვილი, გრიგოლ დიდორქელი, ანტონ I. ტრიოთ გაბაშვილი, გაბრიელ მციერ და სხვ.

დავითგარეჯის სამონასტრო კომპლექსიდან განსაკუთრებით საინტერესოა დავითა, იგი არქიტექტურულად ძალზე თავისებური და საინტერესო ნაგებობაა, რომლის უმეტესი ნაწილიც კლდეშია გამოკვეთილი. კომპლექსის აღმოსავლეთით და დასავლეთით მაღალი კლდე სარგარავს. სწორედ ამ კლდეებშია გამოკვეთილი ბერიან საცდომები და ხალციკები. ამ ორ კლდე შორის საქაილ მოწარმდებ ესრა გაწლილი.

ესოს ირგვლივ უფლის გაღავანი. მთავ სათავალთვალო კოშკია, რომელიც ესოს ვეირანებით უფროდება. ესოს ცენტრში დიდი გამოქვაბული ედღესია, სადაც ამ ოციოდე წლის წინათ რამდენიმე გვიანდელი ფრესკა იყო შემორჩენილი, რომლებიც დღეს წაშლილია. საცდომები ბილის მაღლა მიუყვარია. გვირგვინ ჩაუვლილი ე. წ. იოვანის ცრემლები — ბნელ გამოქვაბულში ამოხვედ წყაროს. შემდეგ ვაზ ზვითი, ციციბო კლდის ნაპირებს მიუყვება და ღაბრიდან სულ რაღაც 400-500 მ. მანძილზე თავს

წავადგებიო ახალ გამოქვაბულთა კომპლექსის ედღესია. უღანის კომპლექსში შუის მთავარი ედღესია, რომელიც ამდამდე სასხვაროდ დანგრეულია. ფრესკები დაზიანებულია, მაგრამ, მუხედვად ამისა, მაინც თვალპირველი ძალით „აწაიგინე“ სამხრეთის მთით ისევე ვარბად განათებულ გარემოს. მთავარი ედღესიის გვერდითი სატარბაზოა, „სამებისა“ და სხვა კომპოზიციების გვერდით ერთ-ერთი სვეტზე მბატარს დავით გარეჯელის გამოსახულება შესრულებია. გზა ისევე მაღლა მიდის. სატარბაზოს თავზე პატარა ედღესიაა, რომელსაც ომიტიკო თავადებდულის სახელი ჰქვია. ეუენთან გამგზავრების წინ გვირი მუეუ გარეჯში მოსულა. აქ შეუხვინია, ულოცინა და აქედან წაუსალა ურდოში, სადალაც აღარ დაბრუნებულა. დემეტრეს ფრესკა დაზიანებულია, მაგრამ იგი მაინც ძალზე საინტერესო და მშვენიერება მბატარული ნაწარმოებია. უღანისთან ახსა გარდა მრავალი მნიშვნელოვანი და საინტერესო მოხატული გამოქვაბული.

დიდოს რქა ღაბრიდან 1-2 კმ-ის დაშორებითაა განლაგებული. იგი VI ს. პირველ ნახევარში დაარსა დავითის მიწვევად დიდიმ. დიდოს რქა კომპლექსს დატყავს იხის გამო, რომ იგი გაუშენებულია მთის კალთაზე, რომლის ცენტრალური ნაწილი წინაა გამოშენებული და შორიდან რქის შთაბეჭდილებას ქნის. გამოქვაბულთა კომპლექსში არის მთავარი ედღესია და სატარბაზო. იხისათვის დროზე მოხატული უყოლიან, ახსა მხოლოდ მბატაროსი ცვალიდა თუ შემწენვა. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია კლდეში გამოკვეთილი, მციერ გაუმთიანი წმ. დიდოს ედღესია, სადაც საურთობველის ფსილის კონქში შემორჩენილია ქართული აკელის მბატაროსის ყველაზე ადრინდელი ფრესკა, რომელსაც მეცნიერები VIII-IX სს-ით ათარიღდენ. ეს არის ქრისტეს გამოსახულება, იგი ტახტზე ზის, მარჯვენითი აურობებს, მარცხენა ხელში გადახული წიწია უქარავს, რომელზედც ქართული წარწერის ცვალი ჩანს. მაცხოვრის ორთავე მხარეს თითო მედლონიია, ერთში გამოსახულია ქალს

რეაქციუცი

ერთმა გულენმა დაინახა, რომ უცნობი ბიჭი მის ბაღში ვაშლის ხეზე ამტვრიალიყო.

— ახლვე ჩამოდი, თორემ მამაშენს ეტყვი ყველაფერს!

— მამა, ჩალი ხიდან, ამ კაცს შენთან ლაბარაკი სურს!

მასწავლებელი: — ბიერი, რატომ დაიკვირე ორი საათით?

ბიერი: — ჩემი ბრალი არ არის, პატრიცემული მასწავლებელი, მეორე სართულიდან გადმოვევრილი.

მასწავლებელი: — და ამას ორი საათი მოუხდა?

— ტოტო, ტყუილის თქმა ცუდია. შენხელა რომ ვიყავი, არ ვცრუობდი.

— როდისღა დაიწყე, მამა?!

ზოთაბაქში პატარა პიერი ეუბნება მამას:

— მითხარი, მამა, დიდი ლომი რომ გამბოტეს ვილიდან და შევასნოს რომელი ნომერი ავტობუსით მივიღებ სახლში?!

— ერთე, გამოიღე პირიდან ლისმანი, არ გადაგყვალავს!

იხსნება თუ არა უნეს მეთოდი? მსაჯეს?

გაპრეზერვო. მოგვარათ რა არის ამ ფორმულა ალბანური და რა იცით მის შესახებ.

ფიგურა მეორედ, რომელსაც თავზე მოვარის გამოხატულება ადგას, ხოლო მეორე მეთადიონში — ვაფის სურათი, რომლის თავზე მზის გამოხატულებაა. ეს იკონოგრაფიული სქემა უძველესია, მას სარკონოგრაფიულ კეთილშენ და საქართველოში იშვიათად გვხვდება. ქრისტეს ქვემოთ მოთავსებული გეგმები გამოხატული. აღნიშნული ფერწერა მაღალი მხატვრული ღირებებისაა.

ლაჯიდან 8-10 კმ-ის მანძილზე, აღმოსავლეთით, უდაბნოს შიის გაგრძელებაზე, ანუაზინდელი აზერბაიჯანის ტერიტორიაზე მდებარეობს კიდევ ერთი სამონასტრო კომპლექსი — ბერთუბანი. იგი დაარსდა XII ს. ში. განლაგებულია საკმაოდ მაღალ კლდეში რამდენიმე იარუსად. აღსანიშნავია დღევანდელი დაზარალებული ტიპის ეკლესია და საკმაოდ დიდი, სწორკუთხე სატრაპეზო. მათი ეკლესია შექმნილია ფრესკებით, მხატვრობა XIII საუკუნისაა. ეკლესიის კედლებზე გამოხატულია თამარ მეფე, ლაშა

გიორგი და კიდევ რამდენიმე საინტერესო ფრესკა.

ნათლისმცემლის სამონასტრო კომპლექსი ღაჩიდან დაახლოებით 6-7 კმ-ზე, თბილისიკენ მომავალ გზაზე. მონასტრის კომპლექსი გამოკეთილია შიის ერთ მთლიან მხიხეში და შორიდან ერთიანი ანსამბლის გრანდიოზულ შთაბეჭდილებას ახდენს. კომპლექსის ცენტრალური ნაგებობაა დარბაზული ტიპის დიდი ეკლესია, რომელიც თავის დროზე მთლიანად იყო მოხატული (XII-XIII საუკუნეების მხატვრობა). საყურთხევის აფსიდი ახლა შეიმჩნევა მხოლოდ მოცუქულია ფეხები და გრძელი სამოსელის აფრიალებული ბოლოები. ფიგურები ძალზე

დინამიური და რიტმული ჩანს. ასეთი დინამიკა ითიქმის არც ერთ ქართულ ფრესკაზე არ გვხვდება.

შეიძლება თამამად ითქვას, რომ დავით-გარეჯის კომპლექსში შეზავალი ყველა ძველი ქართული არქიტექტურისა და კედლის მხატვრობის უნიკალური ძეგლებია.

ამირან ჩხატარაიანი, ხელოვნებათმცოდნეობის კანდიდატი.

სწორი პასუხი გამოგზავნეს: ნანა ვაშაყიძემ (წყალტუბოს რიონის საყულის საშუალო სკოლა, VII კლასი), მანანა მეზარინიშვილმა (მხატვრობის რაონის ლიხაურის საშუალო სკოლა, VIII კლასი).

— რა გატირებს, ეპი, ლურსმენები მეთი რა გვაქვს!

სკოლაში, პირველი სამედიცინო დახმარების გაკეთილზე, პატარა მალუნს ეკითხებთან:

- რას იხამ, მადლენ, შენმა ძმამ გასალები რომ გადაყლაპოს?
- თანჯრიდან შევძებრები სახლში, მესიე, — უპასუხა მადლენმა.

მასწავლებელი პოლის რეველს ასწორებს.

— ვერ წარმომიდგენია, როგორ შეუძლია ერთ კაცს ამდენი შეცდომის დაწვება.

— მარტო არ მიწერია, მასწავლებლო, მამა მეხმარებოდა.

წიგნის მალაზიაში:
— ქალბატონო, მსურდა მეყიდა

რაიმე თანამედროვე, აქტუალური, მრავალი პერსონაჟის, დამლული აღწერილობისა და დეტალების გარეშე...

— აფერ, ბატონო, მატარებლის განრიგი!

ფრანგულიდან თარგმნა გიორგი ალავეიძე

CPOLIC

ბეტონის კედელში შურუბის მყარად ჩასმავე რებლად კედელს გაუქმეთ შურუბის დიამეტრზე რამდენადმე ნაკლები დიამეტრის მქონე ნახვრეტი, შემდეგ ამ ნახვრეტში ძალით ჩაჭედეთ შურუბი. იგი უკვე აღარ მოძვრება.

ფიცრიდან ლურისმანს ადვილად ამოაძრობთ თუ ორკაპა ჩაქუნს ან გაზს ქვეშ ხის ნაჭერს ამოუღებ.

ლურისმანის ამოძრობისას ხის ნაქეთობის ზედამართი რომ არ დაზიანდეს, ორკაპა ჩაქუნს რეზინის მილის ნაჭერი წამოაცვია, ისე, როგორც ნახაზზეა ჩაჩვენები.

აუჯის — შვიდლის, სავარძლის, სკამის ფეხებზე გაღადაღებებისას რომ იატაკი არ გაფხაჭნონ, მათ მათდის ან ფეტრის მრგვალი ნაჭრები ამოაქარო.

ოთახის კერის შეღებვისას შეიძლება საღებავის სხველოში ჩაგედუნეთ. ეს რომ არ მოხდეს, ფუნჯით ტარს თუნუქის, მუყაოს ან სხვა წყალგაუმტარი მასალისაგან დაშუბადებული ძაბრი ჩამოაცვია.

გალაქულ ავეჯზე დანეულში ნაკარები შევიძლია ვაჭარო, თუ მათ შეხამების ფერის ფეხსაცმლის კრემს წაუსვამ და მათდის ნაჭრით ვაჭაროაღებ.

საბავშვო ეტლში ძატარები ზოგჯერ ფეხზე წამოადგებიან ხოლმე. იქმნება გაღმავარდნის საშიშროება. თუ საბავშვო ეტლს ალუმინის მსხუტუქ მილებს შემოავლებთ მოაჯირითი, შენი უმცროსი და თუ ძმა დაზღვეული იქნება ხიფათისაგან.

თუ ღელაშენის ან ბეზიას სათვალეს ხრახნი მოსძვრა და დაიკარგა, აიღე №1, 1 მმ დიამეტრის მქონე ნიელინის ძაფი, მისი ერთი ბოლო მცირე ხნით გააჩერე ასანთის ალზე — ძაფს „თავი“ გაუკეთდება. ამის შემდეგ ძაფი სათვალის ხრახნისმძვრალ სახსარში გაუყარე და მეორე ბოლოზეც ისეთივე „თავი“ გაუკეთე.

საკვირვებო

შამფრიახი ს. — აცხადა ოცნება (ლექსი) გომ. 2
 გელაშვილი მ. — და განდა პიონერული ქალკი (ნარკვევი) 1
 კაპიტა ვ. — აჯანყება დაიწყო (მოთხრობა) 4
 ბერიძე ჯ., ბერიძე გ. — სიტყვა საქმელ იქცა (წერილი) 6
 ნიჭარაძე ე. — სახალწლოდ თქმული (ლექსი) 7
 გეგაძე ა. — ღრუბლების მომშინარებელი (მოთხრობა, დასასრული) 8
 ვიქტორია ა. — მეგობრობა გზად და ხილად 14
 ჭანტურია ვ. — როგორ ხარ, შაშვი? (მოთხრობა) 16
 პრისხოდკო ვ. — თოვლის ფიჭვი; ტყე (ლექსები) 19
 აისი 20
 კოცონი 22
 მარკუშა ა. — შეგიძლიათ აფრინდეთ (ნაწყვეტი წიგნიდან) 24
 ჯადოსნური სარკე 28
 ჩხარტიშვილი ა. — დაივთავარეჯა (წერილი) 30
 იუმორი 30
 გამოგადგებო 32
 ცხრაკლიტული გარეჯ. 3

გარეკანის 1-ლი გვერდის მხატვრობა ნანა იაშვილისა.

შოკარი რედაქტორი ბაბულია შილია

სარედაქციო კოლეჯი: ნუზარ აშვაზაშვილი, ზურაბ ზომბაძე, აპონანდო ვიგანინი, დიმიტრი ვალაშვილი, პიონერ თოთიშვილი (მხატვარი-რედაქტორი), მირონი ქლიბაძე, რომანტ ღარიბაშვილი, ნოდარ შაბაძე, სიმონ შაჰრიანიძე (პეგ. მდიანი), ლიანა შვირშვილი, ზურაბ ვაჟიშვილი, ზურაბ ვაჟაშვილი.

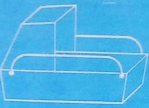
საკვირვებოს კ. ც.ის გამომცემლის სტამბა. მთავარი, ლენინის ქ. № 14.

რედაქციის მისამართი: 380096, თბილისი, ლენინის ქ. № 14, ტელეფონები: შოკარი რედაქტორის — 98-97-05, 98-81-81, პ. მგ. — 98-97-03, 98-58-05, განყოფილებების — 98-97-02, 98-97-01. გადევნა ასანუბლად 24. 11. 89 წ. ხელმოწერილია დასაბეჭდვლად 18. 1. 89 წ., ქაღალდის ფორმატი 60x39/3, ფიზიკური ნაბეჭდი ფურცელი 4. საარბიტრაჟო-საგამომცემლო თაბაში 5,35, შეჯ. 2770. ტირ. 153.500. ეგ. უე 14129.

რედაქციაში შემოსული მასალები ავტორებს არ უბრუნდებათ. თბილისში მცხოვრებ ავტორებს სასული წერილობითი არ ეცნობებათ.

«Пионер», журнал ЦК ВЛКСМ Грузии и Грузинского Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников. Выходит один раз в месяц на грузинском языке. Издательство ЦК КП Грузии, 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Адрес редакции: 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Отпечатано в типографии издательства ЦК КП Грузии, 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Формат 60x90/3, учебно-изд. л. 4, усл. печ. л. 5,35. Тираж 153.500 экз. Цена 20 коп.

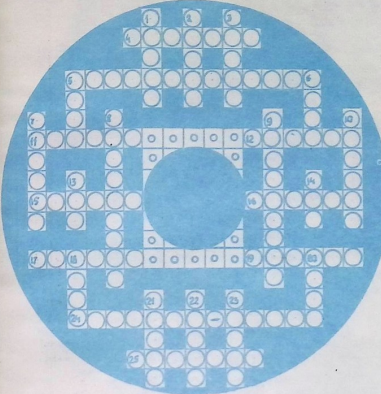
© „პიონერი“, 1983 წ.

პ რ ო ს მ ო რ დ ი

თარა ზულად: 4. დიდი და დაკრთვნილი ირემი; 5. ქართველი მოკლდრკე ქალი; 11. აპრილი, ადგილი

სიკა; 8. ყოფილი სამთავრო დასავლეთ საქართველოში; 9. საქართველოს რაიონი; 6. მცენარე; 7. ძირი ანუ... 8. ბაერის

დი სიხე; 12. ტრაპეკული მცენარე; 13. გამოცანა, რომელიც გამოსახული სიტყვა ან ფრაზა მოცემული ნახატების, ასოების, ნიშნების კომბინაციით; 16. არწივის ბარტყი; 17. თევზის სახეობა; 19. გველის მსგავსი უშხაო ქვეწარმავალი; 24. ქალის მოსკოვის მახლობლად; 25. სწორი და ბალახიანი ადგილი.

გარსი, რომელიც არტუია დუღაშვილს; 9. სუბტრაპეკული მცენარე; 10. ამერიკელი კიბორჩხისორი; 13. მდინარე ციმბირში; 14. საოქაბო ნივთი; 18. ქართული კინოფილმი; 20. 5. ღომოურის მშობლიური სოფელი; 21. გარეული ფრინველი; 22. ქართული ბლდურ საქართველოში სოფლის დაბალი მოხელე, მამახალხლის ხელკვეთი.

შეღვიანა ალ. გორგოშვილმა

შეველა დ: 1. სოფელი ბელაქაურის რაიონში; 2. საგანგებოდ დამოუკიდებელი ხის

აპრილი 1982 წ. № 12-ში
მოქალაქეებს
სტრატეგია

პ რ ო ს მ ო რ დ ი

თარაზულად: 1. კორსიკა; 5. ბერკლი; 9. მერკური; 10. ღომიანი; 11. მიწუხი; 13. ტრიბუნა; 17. ალღი; 18. პაპაინი; 21. ინდური; 22. ტა-

რანი; 23. დიენსი; 24. კაბერა; 25. ტირანია.

შვეულად: 2. ოფელია; 3. სიკოე; 4. კარხელი; 5. გენიოსი; 6. ატოგავი; 7. მილიცია; 12. ირანი; 14. ილნონი; 15. სტეტიკი; 18. აპარატი; 17. ანაური; 19. „მუხეა“; 20. კრისტი.

305 რ ა მ ო ხ ე ლ ი ა ?

გაბრიელ, შოთაძე, ივანიძე და მიქაძე 18-სართულიანი სახლის სხვადასხვა სართულზე ცხოვრობენ. ერთი მათგანი ბუღალტერია, მეორე — არქიტექტორი, მესამე — კიბლის ექიმი, მეოთხე — იურისტი. მიქაძესთან რომ ახვიდე, ზუიქერ მები სართული უნდა იპარო, ვიდრე იურისტთან ახვიდამდე ავიდო. არქიტექტორი საქვარებლად რომ ავიდეს ირი სართულით მაღლა, ვიდრე ახლა ცხოვრობს, იგი თანაზრად იქნებოდა დაწვრილებული კიბლის ექიმისა და ბუღალტრის საქვარებელი ხინეზიდანს; ხოლო ზუი სართულით ქვემოთ რომ ჩავიდე, თანაზრად იქნება დაწვრილებული იურისტისა და კიბლის ექიმის ხინეზიდანს.

რა მოხდება თითოეული მათგანი? ვინ რომელ სართულზე ცხოვრობს?

ბ ა გ ო მ ა ნ ა

შის სხევეთი როცა თხება, სახლის სახურავზე დნება, მოსდის ცრემლი დასაღუბით და ძირს ცვეთი ტყავაუბით.

**გ. შ ო მ ა კ ა პ ო დ ი
ა ო მ ა ნ ა**

ჩვენი სოფლის მწვეხებმა საქმის უადრე იცინა, ფერმაში რომ დილია, წუთი ვიდრე იცლიან. სოცმეგრებში ჩავბე უკვე აველა მათგანი — თითო წერხვ ქვეყანას მისცეს თითო ბატანი, ვყავს ასი წერხვი ჰყავს, ონისეს კი — ორასი, მათუ ოციო ნაღველი გაზღავთ ძია თომასი. ჭურხასი და გაგანის ოთხას ოცდაორია. აველას ერთად რამდენი დედაცხვარი ჰყოლია?

შ რ ა რ დ ე ბ ი

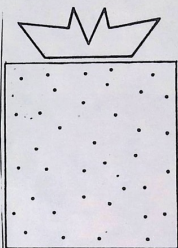
ჭიამიანს ზოგადი სახელწოდება მითხარ, ორმარცვლიანი სიტყვაა, ფიქრ არ უნდა დიდხანს, ანაზის ოცდამეოთხე ასო ჩაურთო ზიგნთ და იმავე ზმს კუტკუტოტი წამოფრინდება იგი.

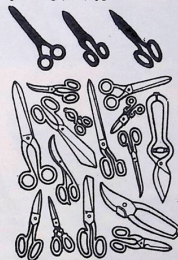
თხის ფარა არის საქირო, სახელი შიობა იქნებ, ორმარცვლიანი სიტყვაა, თაკიდურ ზმოვანს იკლებს კანრივით მრგვალი ციფრია, რაც დასკენისაჲს ერთობის, თუმცაღა ბგერა პირველი ზედმეტ არის ჩვენთვის, იგი სასწავლო ნივთია, რა ჰქვია, შიობარ ერთი.

შ. ა მ ი რ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი

თ ა ვ ს ა ტ ა მ ე ბ ი

რომელი წერტილები უნდა შევიტოო, რომ მიიღო ზემოთ გამოსახული ფიგურა?

რომელ მაკრატლებს შეესაბამება ზემოთ გამოსახული სახე სიღუბო?

629/37

ინფანტური
ფესტივალი
ეპოქის
პედაგოგიური
ცენტრის
ინიციატივით

კატაგორია
დრამატული

კვანძი
პედაგოგიური
თეატრის
ფესტივალი
საქართველო
2017

ბეკელი.
მალაზ
ბაბლიშვილი.
4 წლის.

ტირის
არანაზ.
მია
ტირისაძე
4 წლის.
რუსთავი.

ზღაპრულ სამყაროში, ნინო ზატაშვილი, 4 წლის

